

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Bc. Tereza Šonková

**Ochrana práv třetích osob podle tiskového,
potažmo vysílacího zákona (odpověď,
dodatečné sdělení, doplňující informace) a
ochrana zdroje**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Veronika Křest'anová, Dr.

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. 08. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 179 744 znaků včetně mezer.

Tereza Šonková

V Praze dne 22. 08. 2018

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Veronice Křesťanové, Dr. za cenné připomínky, ochotu a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu v průběhu celého studia.

OBSAH

Úvod.....	1
1. Ústavní východiska právní úpravy.....	3
1.1. Ochrana osobnosti.....	5
1.2. Svoboda projevu a právo na informace	9
1.3. Test proporcionality	12
2. Prameny právní úpravy ochrany osobnosti v českém mediálním právu ...	14
2.1. Vliv evropského práva	14
2.1.1. Von Hannover proti Německu.....	15
2.1.2. Axel Springer test a test difamačních tvrzení	16
2.1.3. Právo Evropské unie	21
2.1.4. Rada Evropy	22
2.2. Způsoby ochrany osobnosti podle českého práva.....	24
2.2.1. Úprava v občanském zákoníku	24
2.2.2. Odpovědnost za porušení osobnostních práv v mediálním prostředí. .	30
3. Specifické instituty ochrany práv třetích osob v mediálním právu.....	33
3.1. Právo na odpověď'	33
3.1.1. Zákonná úprava práva na odpověď'.....	35
3.2. Dodatečné sdělení	40
3.3. Realizace práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení	42
3.4. Doplnující informace	48
3.5. Aplikace institutů ochrany práv třetích osob v prostředí internetu.....	52
4. Ochrana zdroje	58
4.1. Základní východiska	58
4.2. Zákonná úprava.....	60
Závěr.	64
Seznam zkratk.....	67
Seznam použitých zdrojů	68
Seznam použité literatury.....	68
Seznam použitých internetových zdrojů	70
Seznam použitých právních předpisů	74
Seznam použité judikatury.....	76
Seznam ostatních zdrojů	79

Abstrakt	80
Klíčová slova	80
Abstract	81
Keywords.....	82

Úvod

Svobodná média mají v demokratickém právním státě svou nezastupitelnou roli. Často bývají označována za tzv. hlídací psy demokracie, neboť pro své adresáty zjišťují, zveřejňují a šíří informace ze všech oblastí společenského života. Jejich funkce coby ochránce demokratických hodnot je spatřována zejména v jejich konstantním sledování vrcholné i regionální politiky, o které podávají zprávy široké veřejnosti. Média mapují politický vývoj ve státě prostřednictvím kontroly dodržování předvolebních slibů či sledování skutečných kroků jednotlivých zástupců.

Byť bývá v poslední době objektivita médií často zpochybňována, nelze odmítat skutečný dopad jimi šířených obsahů na jednotlivce a na společnost. Skrze zprávy, poznatky či reportáže média ovlivňují názory jednotlivých adresátů, utvrzují je v jejich přesvědčeních, ale i předkládají nové náměty k úvaze a k celospolečenské diskuzi. Jako taková však není a nemůže být jejich činnost zcela svévolná a je omezitelná ve prospěch ochrany práv a svobod třetích osob.

V dnešní společnosti slouží média jako základní prostředek pro realizaci některých základních lidských práv garantovaných jak na mezinárodní, tak na vnitrostátní úrovni. Předně se jedná o možnost uskutečňování práva na informace, kdy média slouží jako zásadní zdroj informací o veřejném dění. V médiích se však nesetkáváme pouze se sdělováním holých faktů a zpravodajství, častější bývají subjektivní úvahy jednotlivých autorů, jejich pohled na danou situaci či problematiku, dále pak reportáže, recenze, fejetony či kritika. Těmito prostředky autoři mediálních obsahů realizují své právo na svobodu projevu. V neposlední řadě je konečně třeba v souvislosti s médii zmínit právo na ochranu osobnosti, tedy na zachování důstojnosti a ochranu soukromí jednotlivce, do kterých může být potenciálně zasaženo, a to především nepravdivými tvrzeními či kritickými soudy bez skutkového opodstatnění publikovanými v médiích.

Cílem této práce je zmapovat prostředky ochrany práv třetích osob podle zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (dále jen „tiskový zákon“) a zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (dále jen „vysílací zákon“) včetně ochrany zdroje. V úvodní kapitole této práce se věnuji ústavním východiskům ochrany, tedy zejména jednotlivými právy zakotvenými v ústavním pořádku České republiky a způsoby řešení případné kolize těchto práv. V následující kapitole jsou uvedeny prameny právní úpravy, a to včetně mezinárodních dohod, významných rozhodnutí

Evropského soudu pro lidská práva, předpisů Evropské unie a jejich promítnutí do české legislativy. Navazující kapitoly se věnují samostatně každému ze zákonů upravených prostředků ochrany práv třetích osob, jejich uplatnění v praxi a judikatuře vnitrostátních soudů, především Nejvyššího soudu. V souvislosti s těmito instituty je část práce věnována i možnosti použití právní úpravy v oblasti tzv. nových médií.

Při zpracovávání této práce jsem čerpala především ze zákonné úpravy a komentářové literatury Aleše Rozehnal a Heleny Chaloupkové k jednotlivým institutům. Zásadní zdroj představovala též rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, v otázkách základních lidských práv a svobod též rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. Zdrojem této práce byla domácí i zahraniční literatura věnující se oblasti lidských práv, v otázkách dílčích institutů pak převážně odborné články, neboť v současné době neexistuje publikace, která by se věnovala výhradně oblasti ochrany práv třetích osob v mediálním prostředí.

Cílem této práce je poskytnout ucelenou studii věnující se právu na odpověď, dodatečnému sdělení, doplňující informaci a ochraně zdroje, a to včetně ústavních a mezinárodních východisek této úpravy.

1. Ústavní východiska právní úpravy

V mediálním prostředí dochází k uplatňování, ale i ke střetávání základních práv a svobod garantovaných ústavním pořádkem České republiky, a to zejména Listinou základních práv a svobod. Ta byla přijata Federálním shromážděním ČSFR dne 9. 1. 1991, k publikaci došlo ve Sbírce zákonů ČSFR, v souvislosti se vznikem samostatné České republiky pak byla opětovně vyhlášena usnesením České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku. Významným zdrojem právní úpravy jsou dále mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, které jsou dle výkladu Ústavního soudu řazeny do ústavního pořádku.¹ Vzhledem k ustálenosti tohoto výkladu se tato kapitola věnuje též vlivu těchto smluv na podobu českého mediálního práva.

Listina základních práv a svobod (dále také jen „Listina“) zakotvuje katalog těch nejvýznamnějších lidských práv garantovaných státem, jejich souhrn pak představuje stěžejní ústavní hodnoty státu.² Charakter základních práv a svobod je stanoven hned úvodním článkem Listiny, podle kterého jsou základní lidská práva a svobody nezadatelná, nezczitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Tradičně se v ústavněprávní teorii rozlišovala na jedné straně práva s tzv. negativním statusem, zpravidla označována též jako svobody, pro která je typická zdrženlivost státu, a na druhé straně práva s tzv. pozitivním statusem, kde je naopak požadována jistá aktivita státu, zajištění či aktivní ochrana práva. Někteří autoři pak hovoří ještě o třetím, aktivním statusu práv, který občanům umožňuje aktivně se podílet na veřejném dění.³ Členění na práva s negativním a pozitivním statusem má zejména teoretický význam, kdy přibližuje dílčí aspekt jednotlivých práv. Judikatura se tak pro nerušený výkon práv s negativním statusem odvolává nejen na zdrženlivost, ale též na pozitivní aspekty těchto práv vyžadující aktivní ochranu státu před zásahy třetích osob.⁴

Pro účely této práce je stěžejní Hlava druhá Listiny, ve které jsou mezi jinými upraveny též právo na zachování lidské důstojnosti a další osobnostní práva, svoboda projevu a právo na informace. Jedná se o veřejná subjektivní práva, jejichž subjektem je jednotlivec a jsou proto označována za práva individuální. Tato práva mají přirozenoprávní povahu, stát je adresátům nepropůjčuje, nýbrž pouze autoritativně garantuje jejich výkon. To však neznamená, že by tato

¹ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp.zn. Pl. ÚS 36/01.

² PAVLÍČEK, Václav, Ján GRONSKÝ, Jiří HŘEBEJK, et al. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. Student. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 491.

³ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 43.

⁴ Tamtéž s. 44.

práva byla absolutní neboli neomezená. Podmínky omezení jsou upraveny v čl. 4 Listiny, který podrobněji rozebírá poslední část této kapitoly.

V jednotlivých částech této kapitoly se budu věnovat základním právům, která jsou pro téma této práce stěžejní – právu na ochranu osobnosti, svobodě projevu a právu na informace. Tato práva jsou zakotvena též v řadě mezinárodních úmluv, které ovlivňují jejich dnešní obsah a podobu. Stěžejní postavení mají zejména Všeobecná deklarace lidských práv⁵, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech⁶ a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále také jako „Úmluva“).⁷ Poslední jmenovaná má mezi ostatními lidskoprávními mezinárodními smlouvami výsadní postavení, a to zejména díky garanci dodržování v ní zakotvených práv skrz Evropský soud pro lidská práva (dále též jako „ESLP“). Ten sídlí ve Štrasburku a poskytuje ochranu právům chráněným Úmluvou. V neposlední řadě je pak nutné zmínit též Listinu základních práv Evropské unie, která pro členské státy vstoupila v platnost v roce 2009 a která poskytuje ochranu lidských práv při aplikaci evropského práva členskými státy a dále při činnosti orgánů, institucí a jiných subjektů EU, jak vyplývá z čl. 51 Listiny základních práv Evropské unie (dále také jako „LZPEU“).

Pokud jde o postavení mezinárodních smluv v českém ústavním pořádku a jejich vztah k Listině, došlo v minulosti k významným změnám. Podle původního znění čl. 10 Ústavy platila pro vyhlášené a ratifikované mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, aplikační přednost před zákonem. Monistické pojetí pak bylo skrz tzv. euronovelu Ústavy⁸ rozšířeno do dnešní podoby, kdy je aplikační přednost přiznána všem vyhlášeným mezinárodním smlouvám, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána.⁹ Jak jsem již uvedla výše, dle názoru Ústavního soudu je třeba mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách výkladově do ústavního pořádku řadit, a to navzdory tomu, že je čl. 112 Ústavy výslovně do ústavního pořádku nezahrnuje. Pokud by pak mělo dojít ke sporu z důvodu rozdílné úpravy na národní a mezinárodní úrovni, měl by Ústavní soud upřednostnit tu úpravu, která zajistí širší ochranu práva.¹⁰

⁵ Přijata na půdě OSN v roce 1948, není právně závazná.

⁶ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Pakt byl přijat na půdě OSN v roce 1966, platnosti pro ČSFR nabyla 23. 3. 1976.

⁷ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. Úmluva byla přijata na půdě Rady Evropy v roce 1950, platnosti pro ČSFR nabyla 18. 3. 1992.

⁸ Ústavní zákon č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
⁹ čl. 10 Ústavy.

¹⁰ Přednáška JUDr. PhDr. Marka Antoše, LL.M., Ph.D., z předmětu *Předstátnicová výuka z ústavního práva, Lidskoprávní otázky*, konaná na Právnické fakultě Univerzity Karlovy dne 26. 4. 2018.

1.1. Ochrana osobnosti

Pro účely této práce představuje právní úprava ochrany osobnosti neopominutelnou oblast, neboť v mediálním světě dochází často ke střetu osobnostních práv se svobodou slova, tedy i svobodou tisku, a to již z podstaty novinářské činnosti. Kontrapozice těchto práv a jejich vztah je určující pro přiznání ochrany práv třetím osobám v mediálním světě. Jsou to právě osobnostní práva, která jsou při porušení mezí svobody projevu chráněna zvláštními instituty mediálního práva, kterými se tato práce zabývá.

Český právní řád poskytuje ochranu osobnosti v řadě předpisů různé právní síly, úpravu nalezneme jak v rámci ústavního pořádku, a to v Listině a v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách, ale i v rámci obecné zákonné úpravy zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále také „OZ“ nebo „občanský zákoník“), či ve zvláštních zákonech, jakými jsou zákony z oblasti práva autorského a práv souvisejících, zákony upravující ochranu osobních údajů či poskytování zdravotních služeb, anebo, pro tuto práci zásadní, tiskový či vysílací zákon.

*Právo na ochranu osobnosti je všeobecným osobnostním právem, protože patří každé fyzické osobě jako individualitě a jeho předmětem jsou nehmotné hodnoty lidské osobnosti.*¹¹ Z hlediska dělení na práva s negativním a pozitivním statutem lze osobnostním právům primárně přisuzovat status negativní, nicméně z povahy věci vyplývá nejen povinnost státu do těchto práv nezasahovat, ale i je aktivně chránit. Východiska pro zakotvení osobnostních práv zakotvuje na ústavní rovině především čl. 6, čl. 7 a čl. 10 Listiny, přičemž pro účely této práce považuji za vhodné věnovat se detailněji čl. 10 Listiny.

Pod pojem ochrany osobnosti teorie zahrnuje širokou škálu dílčích práv, kterými jsou zejména ta obsažená právě v čl. 10 Listiny, tedy ochrana ochrany lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochrana jména, a z toho vyplývající ochrana před neoprávněnými zásahy do soukromého a rodinného života i před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o dané osobě. Cílem těchto práv je *ochrana fyzické a psychické součásti komplexní integrity fyzické osoby a za určitých okolností i právnické osoby.*¹²

Na mezinárodní úrovni nalezneme úpravu v čl. 8 Úmluvy, podle kterého má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Druhý odstavec tohoto článku pak stanovuje podmínky omezení tohoto práva. Vzhledem k šíři možné

¹¹ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 221.

¹² FOREJTOVÁ, M. In: KLÍMA, K. a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*, 2. díl. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3. s. 1031.

interpretace práva na ochranu osobnosti a jejího soukromí je čl. 8 Úmluvy častým podkladem stížností k ESLP, kdy slouží jako zbytková klauzule pro případy, u kterých lze jen stěží sledovat porušení jiného základního práva chráněného Úmluvou.¹³ Dílčí práva, která výkladově spadají do osobnostních práv upravuje obdobně k národní úpravě též LZPEU, a to konkrétně v Hlavě II, Svobody, čl. 6, 7 a 8, které zakotvují právo na svobodu a osobní bezpečnost, právo na respektování soukromého a rodinného života a ochranu osobních údajů.

Ochranu osobnosti a z toho vyplývající práva řadíme do tzv. první generace lidských práv, jedná se o tradiční liberální svobodu, tedy *autonomní prostor jednotlivce, který má být chráněn před zásahy veřejné moci*.¹⁴ Přestože čl. 10 Listiny neobsahuje odstavce upravující konkrétní kritéria pro omezení zde uvedených práv, nelze je z hlediska ústavního práva považovat za práva absolutní. K jejich omezení dochází zejména v souvislosti s uplatňováním svobody projevu. Otázce poměrování obou proti sobě stojících práv je věnována závěrečná část této kapitoly i navazující části této práce.

Pokud jde o osobnost jako takovou, není v našem psaném právu přesně definována, teorie ji však vymezuje jako *jedinečné spojení biologických, psychologických a společenských aspektů, či spíš hodnot lidské bytosti*.¹⁵ Poněkud detailnější definici nalezneme v judikatuře Nejvyššího soudu, podle kterého *lze za osobnost považovat člověka jako jednotlivce, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštnotech, jako nejmenší sociální jednotku i určitou psychofyzickou a sociálně psychickou strukturu. Z hlediska psychologie se osobnost může jevit jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém duševních (ale nepochybně i duchovních) vlastností a tendencí jednotlivce, charakterových rysů, schopností, temperamentu, postojů, potřeb a zájmů, vzdělání, náboženského a kulturního zaměření, přičemž jedním z podstatných rysů osobnosti je vědomí. [...]. Nelze samozřejmě opomenout ani fyzické složky osobnosti fyzické osoby, jako je úroveň jejího zdraví, zvláštnosti vyplývající z jejího individuálního vzhledu a stavby těla, příslušnosti k mužské nebo ženské populaci, konkrétní lidské rase, apod.*¹⁶

S ohledem na takto široké vymezení osobnosti je třeba i konkrétní práva vymezená v § 81 a násl. občanského zákoníku chápat jako demonstrativní, taxativně pak nelze vymezit ani způsoby neoprávněných zásahů do osobnosti. Obecně platí, že zásahy jsou přípustné pouze

¹³ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVÁČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 284.

¹⁴ Tamtéž. s. 26.

¹⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5. s. 248.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 2072/2007.

v případě souhlasu osoby, do jejíhož práva má být zasahováno, anebo v případě zákonného dovolení. Pro mediální oblast je tímto dovolením zpravodajská licence zakotvená v § 89 občanského zákoníku s tím, že je vždy požadována přiměřenost zásahu vzhledem k oprávněným zájmům člověka, jak vyplývá z § 90 občanského zákoníku. Při posuzování neoprávněnosti zásahů do osobnostních práv judikatura dále dovodila nižší míru ochrany pro veřejně působící osoby, osoby, jako jsou například politici, herci apod., kteří dávají souhlas k zásahům do soukromí již samotným vstupem do veřejného života.¹⁷ Zákonnost zásahu do jejich práv ovšem opět předpokládá zachování přiměřenosti.

Osobnostní práva jsou šířeji rozvedena v hlavě druhé části první občanského zákoníku, konkrétně v § 77 a násl., kde nalezneme úpravu ochrany jména a pseudonymu, a dále v § 81 a násl. upravující osobnost člověk. Důraz je kladen především na důstojnost člověka chráněnou na ústavní úrovni v prvním odstavci čl. 10 Listiny. Občanský zákoník oproti předchozí úpravě v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále také jako „starý občanský zákoník“) již v rámci úpravy osobnostních práv nepoužívá pojmu fyzická osoba, namísto toho hovoří o ochraně osobnosti člověka. Jedná se o zdůraznění přirozenoprávní povahy tam uvedených práv, která přísluší každému člověku. Opuštění pojmu fyzická osoba, jakožto právního termínu používaného v předchozí úpravě ochrany osobnosti v § 13 starého občanského zákoníku, má tak především symbolický význam, jehož účelem je vyzdvihnout hodnotové zaměření občanského zákoníku, který chrání lidskou bytost a zejména její důstojnost. Důstojnost je chápána jako základní charakteristika člověka jakožto osoby svobodné a především rovnoprávné; ctí se oproti tomu rozumí jedincem vybudované postavení ve společnosti.¹⁸ Z hlediska občanského práva má právo na ochranu osobnosti absolutní povahu.¹⁹ Ta se vyznačuje tím, že do tohoto práva nesmí být třetími osobami neoprávněně zasahováno, je zde tedy pro ostatní subjekty povinnost nerušit výkon práv.²⁰

Vrátíme-li se k ústavnímu vymezení osobnostních práv, je třeba se blíže zaměřit na jednotlivá ustanovení čl. 10 Listiny. Obsahem práva na osobní čest, dobrou pověst a jméno se zabýval Ústavní soud, který ve svém nálezu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03, uvádí: *Je-li jednou čest pošpiněna neopodstatněným obviněním vyjádřeným veřejně, a tím spíše*

¹⁷ Podle Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2004, č.j. 30 Cdo 1525/2004-68, nejde o neoprávněný zásah, pokud je za dodržení zákonem stanovených mezí dovolen, tj. zejména pokud je třeba individuální zájmy osoby, do jejichž osobnostních práv je zasahováno, podřít veřejnému zájmu.

¹⁸ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5.s. 257.

¹⁹ Oproti tomu v ústavním právu jsou jako absolutní označena taková práva, která jsou neomezitelná.

²⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část.* Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5.s. 249.

v médiích, může být pověst a čest osoby poškozena navždy a zvláště pak v situaci, není-li dána možnost rehabilitace. Pokud taková situace nastane, prohrává jak osoba sama, tak i společnost. [...] Z těchto důvodů je ochranu pověsti, resp. cti, třeba vnímat i jako ochranu veřejného statku.²¹ Rovnováhu mezi právem na zachování těchto složek osobnostních práv a svobody projevu nalézají pro každý konkrétní případ zvláště soudy.

Podle druhého odstavce čl. 10 Listiny je dále chráněn soukromý a rodinný život. Tato práva umožňují jednotlivcům svobodně volit způsob, jak žít svůj život.²² Ochrana rodinného života je pak poskytována v rámci rodinných vztahů, kdy kritériem pro stanovení, zda se o rodinný vztah jedná či nikoliv, je dle výkladu ESLP skutečná blízká osobní vazba osob.²³

Třetí odstavec čl. 10 Listiny rozvíjí právo na soukromí zakotvením ochrany před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě, jinak nazývané též právem na informační sebeurčení.²⁴ Toto právo umožňuje jednotlivcům rozhodovat o tom, jakým způsobem a v jakém rozsahu mají být informace o něm šířeny, jak vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10.²⁵ Na evropské úrovni je ochrana osobních údajů nově zakotvena nařízením 2016/679, obecné nařízení o ochraně osobních údajů (dále jen jako „GDPR“), jehož definice pojmu osobních údajů je obdobná vnitrostátní úpravě § 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, podle kterého se za osobní údaj považuje jakákoliv informace tykající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Cílem ochrany informačního sebeurčení pak je, aby tyto údaje nemohl nikdo pořizovat, uchovávat či zveřejňovat bez souhlasu dotčené osoby či bez zákonného zmocnění. U případných zásahů je opět vyžadována přiměřenost. V současné chvíli je v Poslanecké sněmovně vládní návrh zákona o zpracování osobních údajů, který má reflektovat nařízení GDPR.²⁶ Podle navrhovaného znění § 15 tohoto zákona je přiměřené zpracování osobních

²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp.zn. I. ÚS 453/03.

²² BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 295.

²³ Kritérium vyplývá z rozsudku ESLP ze dne 12. 7. 2001, ve věci K. a T. proti Finsku (stížnost č. 25702/94).

²⁴ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 290.

²⁵ Zejm. bod 29 tohoto nálezu; Jedná se o významný nález o tzv. data retention, kdy se skupina poslanců obrátila na Ústavní soud s žádostí přezkumu ústavnosti právní úpravy shromažďování a použití provozních a lokalizačních údajů o telekomunikačním provozu. Ústavní soud úpravu zrušil pro nenaplnění kritéria potřebnosti v provedeném testu proporcionality. Ústavní soud v tomto smyslu argumentoval zejména tím, že chybělo přesné vymezení účelu poskytování údajů oprávněným orgánům, dále pak absentující povinnosti orgánu informovat osobu, které se údaje týkají o jejich použití. Jako nedostatečnou považoval Ústavní soud též úpravu zabezpečení údajů a kontrolních mechanismů.

²⁶ Sněmovní tisk 138, vládní návrh zákona o zpracování osobních údajů.

údajů pro novinářské účely přípustné, pokud není v rozporu s oprávněnými zájmy subjektu údajů. Návrh zákona je v době psaní této práce ve druhém čtení.

1.2. Svoboda projevu a právo na informace

Na pomyslné míse vah stojí v případech poskytování ochrany třetím osobám v mediálním prostředí základní právo na svobodu projevu a právo na informace. Jedná se o stěžejní a možná i nejvýznamnější politická práva, resp. svobody, která se vzájemně doplňují a slouží jako nezbytný prostředek k uplatňování všech ostatních politických práv. Význam těchto práv lze dovozovat též ze skutečnosti, že jeho úpravu nalezneme ve všech významných mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách. Svobodě projevu a právu na informace je věnován čl. 19 Všeobecné deklarace lidských práv, čl. 10 Úmluvy či čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Ve všech těchto mezinárodních dokumentech je právo na svobodu projevu a právo na informace zakotveno obdobně, jako na národní úrovni v čl. 17 Listiny. Tato práva jsou zakotvena též v čl. 11 LZPEU, kde je navíc zakotvena též svoboda a pluralita sdělovacích prostředků.

Úprava svobody projevu a práva na informace jakožto propojených práv umožňuje jednotlivcům projevovat své názory, přičemž k jejich uplatňování dříve sloužila veřejná fóra či shromáždění, s postupným vynálezem tisku, rozhlasu, televize a internetu získala tato práva prostor pro zasažení čím dál širšího publika. Právo na informace je v souvislosti s tím neodmyslitelným předpokladem pro možnost využití práva na svobodu projevu, neboť bez informací a jejich střetávání nemůže docházet k relevantní politické debatě hledající odpovědi na otázky veřejného zájmu, informace jsou předpokladem účasti jednotlivce na správě státu.²⁷

Svobodu projevu a právo na informace řadíme do druhé generace lidských práv, tj. mezi politická práva, a je jim přisuzován jak pozitivní, tak negativní status. Stát se zde opět zavazuje na jedné straně nezasahovat do svobodného vyjadřování názorů a získávání informací, na druhé straně však též aktivně umožnit a chránit uplatnění těchto práv, anebo i sám aktivně informace poskytovat. Aktivní status těchto práv je představován též umožněním pluralitního mediálního prostředí anebo zajištěním institutů, kterými se jednotlivci mohou domáhat ochrany svých práv dotčených médií, jako jsou právě právo na odpověď či dodatečné sdělení.²⁸

²⁷ PAVLÍČEK, Václav, Ján GRONSKÝ, Jiří HŘEBEJK, et al. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. Student. ISBN 978-80-7502-084-0. s. 594.

²⁸ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVÁČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 379.

Čl. 17 Listiny ve svém úvodním odstavci právo na svobodu projevu a právo na informace zaručuje.²⁹ Druhý odstavec pak práva konkretizuje tak, že přiznává každému *právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i právo svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.*³⁰ Ze znění tohoto ustanovení vyplývá, že zde uvedený výčet způsobů projevu a získávání informací je nutné považovat za demonstrativní, jedná se tak o velmi široké právo, jehož meze přísluší nalézat soudům. Práva pak přísluší každému, tedy i právnickým osobám, jako jsou typicky vydavatelé periodického tisku anebo provozovatelé vysílání, kteří nesou odpovědnost za jimi šířený obsah, byť jejich bezprostředním autorem je vždy osoba fyzická. *Přiznat právnickým osobám též subjektivní ústavní právo na svobodu projevu je tedy důležité pro přizpůsobení možnosti procesní ochrany právnických osob v rámci ústavního soudnictví před případnými následnými omezeními (typicky spory na ochranu osobnosti), ale též např. při právu na utajení zdroje.*³¹

Ve třetím odstavci čl. 17 Listiny je upravena nepřipustnost cenzury. Její definici v českém právu nenalezneme, dříve však byla zakotvena v zákoně č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích, podle kterého byly jako cenzura posuzovány *jakékoliv zásahy státních orgánů proti svobodě slova a obrazu a jejich šíření hromadnými informačními prostředky.*³² Nejde tedy z povahy věci o lidské právo, spíše můžeme hovořit o institutu chránícím svobodu projevu, zejména pak svobodu tisku. Zákaz cenzury je obecně považován jako absolutní, ze kterého nejsou přípustné výjimky.³³

Následující odstavec čl. 17 upravuje podmínky omezení svobody projevu a práva na informace, kdy jsou vedle obecné podmínky zachování zákonné formy omezení určena konkrétní kritéria. Těmi jsou ochrana práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejná bezpečnost, ochrana veřejného zdraví a mravnosti. Pro účely této práce je zásadní zejména prvně jmenované kritérium, které úzce souvisí s ochranou práv třetích osob. Konkrétní zákonné případy omezení svobody projevu nalezneme mj. i v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který ku příkladu v § 184 upravuje trestný čin pomluvy, v § 355 potom trestný čin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Zde je však třeba podotknout, že prostředky

²⁹ Svoboda projevu je v Listině dále konkretizována též v čl. 15, čl. 16, čl. 25, čl. 35 aj.

³⁰ Čl. 17 odst. 2 Listiny.

³¹ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVÁČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 380.

³² BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu ČR*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-367-x. s. 22.

³³ MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-52-6, s. 33.

trestního práva je vždy nutno považovat za prostředky ultima ratio, jejich aplikace by tak měla nastat pouze v krajních případech, kdy nepostačí sankce správní, případně civilní. Je otázkou, zda právě v případě trestných činů, se kterými je možné se v mediálním prostředí setkat, je vždy trestněprávní postih namístě. Zatímco u některých jiných verbálních trestných činů, jako například u trestného činu vydírání, není o jejich celospolečenské škodlivosti pochyb, u jiných není hranice nebezpečnosti příliš ostrá a záleží tak na úvaze soudce, případně podložené posudky znalců, zda byla v konkrétním případě příslušná mez překročena. Zejména v případě trestného činu pomluvy se přikláním spíše k cestě občanskoprávního postihu osoby, vztah poškozeného s autorem nepravdivého výroku hodnotím předně jako soukromoprávní, a proto též považuji soukromoprávní postih jako vhodnější. Oproti tomu však lze po účinnosti novely zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, která rozšířila okruh trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit mj. i na pomluvu, očekávat vyšší počet řízení o tomto trestném činu, neboť je možné vést řízení proti širšímu okruhu odpovědných osob.

V pátém odstavci čl. 17 Listiny je konečně zakotvena povinnost státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti, přičemž tuto povinnost blíže konkretizuje zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Zaměřím-li se nyní na propojení svobody projevu a práva na informace s mediálním prostředím, je třeba předně zdůraznit, že bez záruky a vymahatelnosti těchto práv si svobodná média nelze představit. Jak již bylo uvedeno výše, součástí svobody projevu je z tohoto hlediska chápána též ochrana zdroje informace. Pokud jde pak o samotný vznik, existenci a zánik jednotlivých médií, nalezneme jisté omezení na mezinárodní úrovni v již zmiňovaném čl. 10 Úmluvy, podle kterého si státy mohou zvolit úpravu, podle které vznik rozhlasových, televizních nebo filmových společností podléhá státnímu povolení. Přestože v Listině výslovně tento důvod pro omezení svobody projevu zakotven není, lze jej podřadit mezi důvody v demokratické společnosti nezbytné, *a to s ohledem na omezenou kapacitu kmitočtového spektra a z ní vyplývající potřebu danou oblast regulovat orgány veřejné moci.*^{34,35}

³⁴ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s.383.

³⁵ Alespoň prozatím, nicméně se stále rostoucí digitalizací význam tohoto požadavku klesá.

Oproti tomu pro tištěná média by byl povolovací režim zcela nepřijatelný, dle některých autorů až protiústavní.³⁶ Jednalo by se o omezování plurality médií, u kterého nelze nalézt veřejný zájem, naopak by šlo o omezení ve zřejmém rozporu s veřejným zájmem na dosažitelnosti informací jejich adresáty a plurality názorů ve společnosti. K významu svobody projevu se vyjadřoval též Evropský soud pro lidská práva, který jí v demokratické společnosti přisuzuje výsadní postavení. Ve svém rozhodnutí ze dne 12. 7. 2001 ve věci Feldek proti Slovensku ESLP uvádí, že je *svoboda projevu jedním z pilířů demokratické společnosti a jednou ze základních podmínek jejího pokroku a seberealizace každého jedince. Jakožto subjekt článku 10 § 2 je uplatnitelná nejen na "informace" nebo "myšlenky", které jsou pozitivně přijímány a považovány za neškodné či nepodstatné, ale i na takové, které urážejí, šokují nebo obtěžují.*³⁷ Ve stejném rozhodnutí pak ESLP zdůrazňuje požadavek velmi závažného důvodu pro ospravedlnění omezení zejm. politického projevu.

1.3. Test proporcionality

V závěrečné části této kapitoly bych ráda obecně přiblížila způsob řešení kolize dvou výše popsaných základních práv. V následujících kapitolách se pak budu věnovat konkrétním rozhodnutím Ústavního soudu, která jsou pro předmět této práce významná.

Svoboda projevu a právo na informace společně s právem na ochranu osobnosti jsou právy, která mají v ústavním pořádku České republiky rovnoprávné postavení a nelze proto s obecnou platností jedno právo nadřadit nad druhé. V mediálním prostředí však může snadno dojít k situaci, kdy se třetí osoba bude cítit dotčena na svých právech sdělením uvedeným o ní ve sdělovacích prostředcích, zatímco se vydavatel či provozovatel vysílání budou odvolávat na ústavně zaručené právo na svobodu projevu. V takových případech kolize dvou základních práv, kdy dochází k omezení jednoho práva ve prospěch druhého, následuje poměrování přiměřenosti tohoto zásahu označovaného jako test proporcionality.

Test proporcionality je nástrojem využívaným většinou evropských národních soudů, jeho koncepci převzaly též ESLP a Soudní dvůr Evropské Unie.³⁸ Tento test slouží jako nástroj pro určení priority jednoho základního práva před druhým, pro účely této práce se bude jednat o považování svobody projevu a práva na informace s právy na ochranu osobnosti.

³⁶ viz např. BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s.383

³⁷ Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 2001, ve věci Feldek proti Slovensku (stížnost č. 29032/95).

³⁸ KOSAR, David. *Ústavní právo: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-664-8. s. 362.

Test proporcionality se skládá ze tří základních kroků, ve kterých je zásah do práv postupně posuzován z hlediska kritéria vhodnosti, potřebnosti a závažnosti, jindy nazývaného též kritériem přiměřenosti v užším smyslu. V prvním kroku se tak zkoumá, zda je omezení práva způsobilé dosáhnout sledovaného cíle, v druhém kroku následuje porovnání použitého omezujícího prostředku s jinými možnými opatřeními, které by mohly stejného cíle dosáhnout za současně nižšího omezení základního práva, a v posledním třetím kroku jsou pak porovnávány hodnoty stojící ve vzájemné kolizi.³⁹

Vzhledem k tomu, že je test proporcionality uznáván též na evropské úrovni, má způsob provedení tohoto testu národními soudy vliv na rozhodování ESLP o podaných stížnostech. Ten dává národním soudům široký prostor pro uvážení a v rámci přezkumu se předně soustředí právě na to, zda byl test proporcionality v případě kolize základních práv proveden důkladně a zda byla zvážena všechna relevantní hlediska. Pokud ESLP dospěje k závěru, že byl test proveden dostatečně pečlivě, spíše nebude vnitrostátní rozhodnutí měnit a bude respektovat prezentovaný právní názor, ledaže by ze závažných důvodů bylo třeba postupovat opačně.⁴⁰

Jak již bylo uvedeno, spory o hledání hranice mezi svobodou projevu a práva na informace s právy na ochranu osobnosti jsou pro oblast mediálního práva typické. Často tak dochází k poměrování přiměřenosti zákonem povolené zpravodajské licence, která nesmí být využita v rozporu s oprávněnými zájmy dotčené osoby, jak zakotvuje též občanský zákoník v § 90. Předmětem posuzování Ústavního soudu bývají též případy, kdy jsou mediálně šířeny nepravdivé informace ve veřejném zájmu v dobré víře.

Ústavní soud se otázkou vztahu těchto dvou stěžejních práv mnohokrát zabýval, přičemž se již v roce 1998 vyjádřil tak, že: *Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.*⁴¹ Nelze tedy paušálně stanovit jednotné řešení každého případu střetu těchto základních práv, úkolem soudů je vždy na základě konkrétních okolností toho kterého případu posoudit proti sobě stojící práva a vymezovat tak mezi nimi onu pomyslnou, judikaturou dovozovanou hranici.

³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp.zn. Pl. ÚS 4/94.

⁴⁰ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 290.

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp.zn. IV. ÚS 154/97.

2. Prameny právní úpravy ochrany osobnosti v českém mediálním právu

V této kapitole se zaměřím již konkrétněji na oblast ochrany práv třetích osob z hlediska mediálního práva, a to jednak z hlediska stěžejních rozhodnutí ESLP, tak z hlediska práva Evropské unie a vlivu působení Rady Evropy. Následuje konkrétní úprava ochrany osobnosti v českém právním řádu, v závěru kapitoly je stručně popsán koncept odpovědnosti za zásahy do osobnostních práv v mediálním prostředí.

2.1. Vliv evropského práva

V evropské právní kultuře je médiím přisuzována role prostředníka zajišťujícího aktivní uplatňování svobody projevu a práva na informace a díky tomu též informované společnosti a demokratického společenského řádu založeného na pluralitě názorů. ESLP již v roce 1986 označil tisk jako tzv. hlídacího psa demokracie, o necelých dvacet let později pak tuto roli přisoudil všem sdělovacím prostředkům obecně.⁴² Není proto s podivem, že ESLP ve svých rozhodnutích média a jejich postavení chrání proti nadměrným státním zásahům.⁴³ Na druhou stranu je však úkolem ESLP se stejným důrazem chránit též osobnost člověka a jeho soukromí chráněné Úmluvou. V rámci vyřizování stížností se tak i tento soud musí vypořádávat s otázkou vztahu svobody projevu a práva na informace na straně jedné a právem na ochranu osobnosti a jejího soukromí na straně druhé. Z judikatury pak vyplývá předně různá míra ochrany různých členů společnosti. Zatímco v případě soukromých osob, které veřejně nevystupují a nejsou obecně známými, je míra ochrany jejich práv zásadně vyšší, u veřejně známých osobností bývají soudy k zásahům do práv těchto osob shovívavější, a to právě s ohledem na jejich veřejné působení a právo ostatních členů společnosti na informace. U politicky činných osob je pak navíc dovolena vyšší míra přípustné kritiky.⁴⁴ V průběhu let došlo v rámci rozhodovací činnosti ESLP k formulaci konkrétních kritérií pro posouzení vztahu těchto práv, kterým se budu věnovat v následujících odstavcích.

⁴² POUPEROVÁ, Olga. *Institucionální aspekty regulace médií*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-335-8. s.145.

⁴³ Jako v rozporu s Úmluvou tak například ve svém rozhodnutí ze dne 24. 11. 1993, ve věci stěžovatele Informationsverein Lentia a další proti Rakousku (stížnosti č. 13914/88, 15041/89, 15717/89, 15779/89 a 17207/90), ESLP označil rakouskou úpravu, která poskytovala monopol veřejnoprávnímu vysílání. Toto omezení označil jako nepřiměřené, neodpovídající naléhavé potřebě ochrany objektivitě a nestrannosti sdělovaných informací, kterou lze zajistit též mírnějšími prostředky.

⁴⁴ srov. Rozhodnutí ESLP ze dne 8. 7. 1986, ve věci Lingens proti Rakousku (stížnost č. 9815/82), podle kterého mj. *existenci faktů lze prokázat, leč pravdivost jejich hodnocení podrobit důkazům nelze. Ve vztahu k hodnotícím soudům nelze tedy požadavek, dokázat jejich pravdivost, naplnit a takový požadavek samotnou svobodu názoru porušuje.*

2.1.1. Von Hannover proti Německu

Vývoj rozhodování ESLP ve vztahu k ochraně práv veřejně známých osob, na které navazuje též český Ústavní soud, lze sledovat v rámci případu Von Hannover proti Německu. Jednalo se o stížnosti dcery monackého knížete, Caroline von Hannover, která se u soudu domáhala ochrany soukromého a rodinného života, přičemž za zásah do těchto svých práv označila uveřejňování fotografií z jejího života, konkrétně snímky z restaurace a jiných volnočasových aktivit, dovolené či z plážového klubu.⁴⁵

Ve svém rozhodnutí ze dne 24. 6. 2004, ve věci Von Hannover I, ESLP dospěl k závěru, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy a vyhověl tak podané stížnosti, a to navzdory skutečnosti, že je stěžovatelka veřejnou osobou, kterým bývá poskytována nižší míra ochrany. Při porovnání proti sobě stojících práv má být dle rozhodnutí soudu upřednostněno právo na soukromí, což ESLP odůvodnil předně absencí přínosu fotografií z každodenního života stěžovatelky pro debatu ve veřejném zájmu. Caroline von Hannover nezastává žádnou veřejnou funkci a fotografie zachycovaly výlučně její soukromý život. ESLP dále uvádí, že *veřejnost nemá legitimní zájem vědět, kde stěžovatelka je a jak se chová ve svém soukromém životě, a to i přesto, že se vyskytuje na místech, která nelze vždy označit jako mimo dosah veřejnosti, a i přesto, že je osobou veřejně známou.*⁴⁶ Zájem vydavatelů na zisku v tomto případě dle soudu musí ustoupit právu na ochranu soukromí stěžovatelky.

V případě druhé stížnosti Caroline von Hannover a jejího manžela byly předmětem přezkumu opět fotografie z jejich soukromého života, proti jejichž publikaci se však již stěžovatelé v rámci německé justici bránili neúspěšně. ESLP v tomto případě, známém pod označením Von Hannover II, dal za pravdu německým soudům, které dle jeho názoru v tomto případě důkladně posoudily proti sobě stojící práva a postupovaly v souladu s judikaturou ESLP i německých soudů, neboť v konkrétním případě fotografie a související články přispívaly veřejné debatě. V tomto rozhodnutí ESLP formuloval též pět kritérií, které je třeba brát v obdobných případech střetu svobody projevu a práva na informace v potaz. Jedná se o otázky, (i) *zda zveřejnění fotografie přispělo k debatě v obecném zájmu;* (ii) *o jak známou osobu se jedná a co bylo předmětem zprávy;* (iii) *jaké bylo předchozí jednání dané osoby;* (iv) *jaké jsou obsah, způsob a následky zveřejnění;* a (v) *jaké byly okolnosti, za kterých*

⁴⁵ ONDŘEJOVÁ, Eva. Desetiletá cesta od rozsudku Von Hannover 1 k rozsudku Von Hannover 3. *Bulletin advokacie*. [online]. 9. 1. 2015. [cit. 10. 7. 2018] ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/desetileta-cesta-od-rozsudku-von-hannover-1-k-rozsudku-von-hannover-3>.

⁴⁶ Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 6. 2004, ve věci Von Hannover I (stížnost č. 59320/00), bod 77. (volný překlad autorky).

*byla fotografie pořízena.*⁴⁷ Jako rozhodující pak soud označil kritérium první, tedy způsobilost fotografie podpořit debatu ve veřejném zájmu, který je třeba vždy pro každý konkrétní případ jednotlivě posuzovat.

Pokud se týká posledního případu Caroline von Hannover a jejího manžela, opět byly předmětem posuzování fotografie, tentokrát z dovolené a z prázdninového domu stěžovatelů. Ti tentokrát u národních soudů neúspěšně usilovali o vydání předběžného opatření, které by znemožnilo další šíření těchto fotografií. ESLP ve svém rozhodnutí Von Hannover III dal soud za pravdu německým soudům, které podle něj vhodně provedly test proporcionality, a to ze všech hledisek stanovených rozhodnutím Von Hannover II. Fotografie jako takové sice nepřispívaly veřejné debatě, nicméně sloužily jako doprovodný materiál k článku, který již však k debatě sloužil a poskytoval faktické informace, které do oprávněných zájmů stěžovatelů nezasahovaly.⁴⁸

Pokud bych měla shrnout přínos výše uvedených rozhodnutí pro další rozhodovací praxi ESLP a navazující judikaturu národních soudů, jako nejvýznamnější bych jistě označila rozhodnutí Von Hannover II, ve kterém došlo k vymezení kritérií rozhodných pro poměrování ochrany osobnosti a práva na soukromí se svobodou projevu. Tímto rozhodnutím došlo k určitému zúžení či přesnějšímu nadefinování mantinelů stanovených rozhodnutím Von Hannover I, následně v rozhodnutí Von Hannover III byla tato kritéria opětovně potvrzena jako vhodný postup při posuzování obdobných případů.

2.1.2. Axel Springer test a test difamačních tvrzení

K obdobným závěrům, jako v případě Von Hannover II, dospěl ESLP též ve svém rozhodnutí ze dne 7. 2. 2012 ve věci Axel Springer AG proti Německu.⁴⁹ V tomto případě se společnost Axel Springer AG jakožto vydavatel deníku Bild domáhala ochrany práva na svobodu projevu, kdy na národní úrovni bylo německými soudy na základě žaloby bývalého kancléře Gerharda Schrödera zakázáno dále publikovat části článku, který informoval o jeho nové profesi a publikoval též polemiky politické opozice ohledně motivace jeho předchozích politických kroků. ESLP v tomto případě shledal porušení práva dle čl. 8 Úmluvy a této stížnosti vyhověl.

⁴⁷ Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. *Rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012 ve věci č. 40660/08 a 60641/08 - Von Hannover proti Německu (č. 2)*. [online]. [cit. 10. 7. 2018] dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-169309>.

⁴⁸ Rozhodnutí ESLP ze dne 19. 9. 2013, ve věci Von Hannover III (stížnost č. 8772/10).

⁴⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 7. 2. 2012, ve věci Axel Springer AG proti Německu (stížnost č. 39954/08).

Stěžejním přínosem tohoto rozhodnutí ESLP bylo, že zde formuloval šest kritérií, jejichž postupným zhodnocením své rozhodnutí odůvodnil. Tento postup lze chápat jako specifický test proporcionality aplikovatelný na případy střetu práva na svobodu projevu a práva na ochranu osobnosti a soukromí veřejně známých osob. Tento test si následně osvojila právní teorie i praxe a bývá označován jako Axel Springer test.

Axel Springer test předně zohledňuje opět schopnost projevu přispět veřejné debatě. Sleduje se zde účel sdělení, přičemž ochrana přísluší těm sdělením, která veřejnou debatu podporují, podněcují. Veřejný zájem je pak dle ESLP vždy třeba chápat v kontextu konkrétního případu. *Čím více se sporné sdělení dotýká veřejného zájmu, tím více platí presumpce práva daný projev učinit i práva ostatních subjektů dané sdělení obdržet (tj. práva danou informaci znát).*⁵⁰

Následujícím krokem testu je zjištění postavení osoby, do jejichž práv bylo uplatněním práva na svobodu projevu zasaženo. Jak již bylo uvedeno výše, osobám veřejného zájmu je poskytována nižší míra ochrany jejich osobnostních práv ve srovnání s osobami soukromými, a to ve prospěch širší ochrany svobody projevu, která má umožnit konstruktivní kritiku ve veřejném zájmu. Svou roli v tomto případě má i reálný vliv dané osoby na společenské dění.⁵¹ S nejvyšší tolerancí zásahů do osobnostních práv se proto setkáme u politicky činných osob, které zastávají veřejnou funkci, jak mnohokrát judikoval i náš Ústavní soud.⁵² Na pomezí mezi soukromými osobami a osobami veřejného zájmu stojí z hlediska míry ochrany jejich osobnostních práv osoby veřejně známé, tedy zejména umělci či sportovci, kterým sice přísluší vyšší míra ochrany než například politikům, nicméně též oni musejí snášet určitou míru kritiky. V případě celebrit je též třeba podotknout, že jejich profesní životy jsou do značné míry závislé na jejich mediálním obrazu, a proto tyto osoby s novináři častěji spolupracují, aby jej spoluvytvářely a zvyšovaly tak povědomí o své osobě. Tato spolupráce je oboustranně výhodná, neboť exkluzivní informace ze života celebrit vydavatelům přinášejí zisky v důsledku zvýšeného zájmu čtenářů.

S tím souvisí třetí krok tohoto testu, kterým je posouzení předchozího jednání dotčené osoby. Soud zde zjišťuje, zda dotčená osoba informaci, kterou mělo být zasaženo do jejích práv, médiím sama nesdělila, případně se jinak nepodílela na jejím šíření, jak tomu může být právě

⁵⁰ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 397.

⁵¹ Tamtéž. s. 398.

⁵² Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05, nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13.

u celebrit.⁵³ V takovém případě by nebylo možno šíření informace považovat za zásah do jejich soukromí.

V následujícím kroku je zjišťováno, jakým způsobem byla informace získána a jaká je její pravdivost. V rámci tohoto kritéria ESLP poskytuje ochranu ověřeným a nezavádějícím zprávám z důvěryhodných zdrojů. Jedná se o apel na média a na samotné novináře, aby publikovali ověřené a nezavádějící informace, které jsou věrohodné a pravdivé.

Páté kritérium pak zkoumá obsah, formu a důsledky zveřejnění. Z hlediska obsahu jsou pro stanovení míry poskytované ochrany projevu rozlišována skutková tvrzení a hodnotící soudy. Zatímco u hodnotících soudů neexistuje způsob, jak určit jejich pravdivost, neboť se jedná o názor, a jsou proto obecně vzato povoleny, u skutkových tvrzení již lze pravdivost ověřit. Jak však k otázce hodnotících soudů judikoval Ústavní soud, *[t]o však neznamená, že hodnotové soudy jsou zcela nenapadnutelné v rámci řízení na ochranu osobnosti. Tam, kde je nějaké prohlášení hodnotovým soudem, může přiměřenost zásahu do osobnostních práv záviset na tom, zda existuje dostatečný faktický podklad pro napadené prohlášení, protože i hodnotový soud, bez jakéhokoli faktického podkladu, může být přehnaný.*⁵⁴

Pravdivým skutkovým tvrzením je sice obecně poskytována širší ochrana, neplatí však, že by nepravdivé tvrzení automaticky zasahovalo do práv na ochranu osobnosti, a to zejména s ohledem na dosah či význam takového tvrzení. Na druhou stranu nelze ani pravdivá tvrzení vždy nadřadit právu na ochranu osobnosti dotčené osoby.⁵⁵ Co se týká neoprávněnosti hodnotících soudů, ta bývá deklarována při přesáhnutí únosné míry kritiky, tedy je-li shledána nepřiměřenost ve vztahu ke kritizované skutečnosti. Pro zajištění ochrany svobody projevu je potřeba splnit požadavek přiměřenosti způsobu projevu, úkolem soudů je pak zhodnotit, zda byl z hlediska formy zvolen vhodný styl projevu. Ochrana je pak poskytována i zlehčování, případným vulgárním jazykovým prostředkům či expresivním, provokativním prostředkům, pokud takto zvolený způsob efektivně podporuje kritikou sledovaný účel. V souvislosti s tím se nabízí zmínit případ vulgárního výroku umělce Davida Černého, který posuzoval Ústavní soud. Ve svém rozhodnutí Ústavní soud mimo jiné zdůraznil potřebu odlišit mezi *použitím tvrdých či ostrých výrazů, které se však opírají o kritizovaný skutkový základ a jsou přiměřené cílům kritiky, resp. kritizovaným skutečnostem, na straně jedné, a samoučelnými vulgaritami či*

⁵³ Srov. HERCZEG, Jiří. *Případ Caroline von Hannover – zveřejnění fotografií ze soukromí prominentů*. Právní rozhledy. 2004, č. 23, s. 877 – 880. ISSN 1210-6410.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp.zn. I. ÚS 367/03.

⁵⁵ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 399-400.

*urážkami, na straně druhé.*⁵⁶ V konkrétním případě dal soud za pravdu obecným soudům, které upřednostnily právo na ochranu osobnostních práv tehdejšího ředitele Národní galerie, vůči kterému byl sporný výrok směřován. Soud neshledal důvodnost použitých vulgarismů, nepřijal ani tezi stěžovatele, že se jedná o jeho osobitý projev jakožto nekonformního umělce.

S ohledem na to, že sporné výroky nelze vždy jednoznačně zařadit do kategorie skutkových tvrzení či hodnotících soudů, vyvinul ESLP koncept tzv. hybridních výroků, u kterých dochází ke kombinaci skutkového základu s hodnotícím soudem.⁵⁷ Toto označení převzal též Ústavní soud, který při určování oprávněnosti takových výroků obdobně jako ESLP zkoumá, *do jaké míry mají tyto hybridní výroky skutkový základ a zda nejsou tyto výroky vzhledem k prokázanému skutkovému základu přehnané.*⁵⁸ Také v případě hybridních výroků se uplatní požadavek přihlédnutí ke konkrétním okolnostem případu. Podle Ústavního soudu je sice u hodnotících soudů presumována ústavní konformita, nicméně pro tvrzená fakta, která byla podkladem takového soudu, musí jejich konformitu prokázat sám autor výroku.⁵⁹

Pokud se týká důsledků projevu, v rámci Axel Springer testu je přezkoumáváno, do jaké míry může sporné tvrzení reálně zasáhnout do osobnostních práv dotčené osoby. ESLP příkladem uvádí rozdíl mezi dosahem informace publikované v lokálním deníku s nízkým nákladem oproti celostátním novinám. Dále je jistě třeba poskytnout vyšší míru ochrany, pokud dotčené osobě nebyla poskytnuta možnost sdělit k věci své vlastní stanovisko.

Posledním kritériem je povaha a závažnost sankce, která za učiněný projev hrozí. Svoboda projevu je, jak již bylo zdůrazněno výše, podmínkou společenské debaty a jako taková slouží k naplňování demokratických cílů. Pokud by tak hrozba sankce měla v důsledku způsobit omezení společenské debaty, došlo by tím k nepřiměřenému omezení svobody projevu.⁶⁰ Účelem tohoto kritéria je tedy posoudit přiměřenost sankce vzhledem ke sledovanému cíli, kterým je zde ochrana osobnostních práv třetích osob.

Axel Springer test je dnes široce používaným způsobem pro porovnání zásahu v případě kolize svobody projevu s právy na ochranu osobnosti. Pro úplnost považuji na tomto místě za

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp.zn. I. ÚS 1041/17. Srov. též případ karikatury Karla Březiny v komiksu Zelený Raoul, nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp.zn. II. ÚS 468/03.

⁵⁷ Srov. rozhodnutí ESLP ze dne 6. 10. 2009, ve věci Kuliš a Rózycki proti Polsku, (stížnost č. 27209/03).

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp.zn. I. ÚS 750/15. Srov. též rozhodnutí ESLP ze dne 27. 2. 2001, ve věci Jerusalem proti Rakousku (stížnost č. 26958/95), rozhodnutí ESLP ze dne 23. 4. 2015, ve věci Morice proti Francii (stížnost č. 29369/10).

⁵⁹ srov. nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05.

⁶⁰ V této souvislosti se setkáme též s označením „chilling effect“, který označuje stav, kdy se autoři výroků raději sami omezí a potenciálně sporný výrok nezveřejní, aby se vyhnuli sankci. V důsledku toho pak může dojít k výraznému ochuzení veřejné debaty.

důležité zmínit též stanovisko Benátské komise Rady Evropy ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD (2004)011, ve kterém formulovala obdobná kritéria pro posouzení vztahu těchto dvou práv a která v rámci své rozhodovací činnosti přijal též Ústavní soud.⁶¹ Deset kritérií sestavených Benátskou komisí bývá označováno též jako tzv. test difamačních tvrzení, který posuzuje následující kritéria:

1. *Závažnost obvinění. Čím závažnější obvinění je, tím více byla veřejnost dezinformována a difamovaná osoba poškozena, pokud tvrzení není pravdivé.*
2. *Povaha informace a uvážení, do jaké míry je předmětný problém záležitostí veřejného zájmu.*
3. *Zdroj informace. Někteří šířitelé informace nemají přímou znalost o události. Někteří mají vlastní důvody rozmělnit informaci anebo jsou placeni za své příběhy.*
4. *Vynaložené úsilí a konkrétní kroky k ověření pravdivosti informace.*
5. *Status informace. Obvinění již může být předmětem vyšetřování, které vyžaduje ohledy.*
6. *Naléhavost záležitosti. Zprávy jsou často komoditou podléhající rychlé zkáze.*
7. *Zda byl žádán komentář od stěžovatele (žalobce). Ten může mít informace, kterými jiní nedisponují nebo které nesdělili. Oslovení stěžovatele (žalobce) nemusí být vždy nutné.*
8. *Zda médiu šířené sdělení obsahovalo podstatu události viděné očima stěžovatele (žalobce).*
9. *Tón sdělení šířeného médiu. Původce mediálně šířené informace může iniciovat diskusi nebo vyšetřování. Nemusí prezentovat obvinění jako sdělování faktu.*
10. *Okolnosti zveřejnění včetně jeho načasování.⁶²*

Výše formulovaná kritéria obsažená ve stanovisku Benátské komise či v rozhodnutích ESLP se, jak jsem již uvedla, promítla též do rozhodování Ústavního soudu. Ten ve svém rozhodnutí ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14, obdobně stanovuje klíčová hlediska, kterými jsou 1. *povaha výroku (tj. zda jde o skutkové tvrzení či hodnotový soud)*, 2. *obsah výroku (např. zda jde o projev "politický" či "komerční")*, 3. *forma výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní, či dokonce vulgární)*, 4. *postavení kritizované osoby (např. zda jde o osobu veřejně činnou, či dokonce o osobu aktivní v politickém životě, případně o osobu*

⁶¹ Učinil tak ve svém nálezu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03. Shodně též Stanovisko Benátské komise č. 289/2004 ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD(2004)011. Dostupné online z [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2004\)011-e.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2004)011-e.aspx)

veřejně známou - typicky "hvězdy showbyznysu"), 5. zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry této kritizované osoby, 6. chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama "vyprovokovala" či jak se posléze ke kritice postavila), 7. kdo výrok pronáší (např. zda se jedná o novináře, běžného občana, politika apod.) a konečně 8. kdy tak učiní (tzn. např. jaké měl či mohl mít jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil).⁶³ Ústavní soud dále zdůrazňuje, že se nejedná o vyčerpávající výčet kritérií, opakovaně klade důraz na specifika konkrétního případu, pro které nelze tento výčet kritérií považovat jako definitivní.

2.1.3. Právo Evropské unie

Z členství České republiky v Evropské unii vyplývá mimo jiné též vázanost právními předpisy přijatými na půdě tohoto mezinárodního společenství. V úvodní kapitole této práce jsem se již věnovala úpravě svobody projevu a ochraně osobnosti obsažené v rámci LZPEU, zde se již budu blíže soustředit na konkrétní právní předpisy, které mají vliv na oblast ochrany práv třetích osob v mediálním prostředí.

Právo Evropské unie má v oblasti mediálního práva zásadní význam, a to zejména s ohledem na pro tuto oblast typické postupné stírání hranic států a s tím související silící přeshraniční dopad. Řada zpráv šířených v médiích má nadnárodní význam a dochází tak k vzájemnému předávání informací a převzetí nejrůznějších mediálních obsahů, ať již jde o zpravodajství, zábavní pořady či reklamní spoty a vizuály. Šíření informací je pak zásadně usnadněno díky internetu, v poslední době též narůstá popularita internetových televizí. Média tak již nepůsobí čistě v rámci jednoho státu, a proto byly určité dílčí oblasti mediálního práva upraveny na evropské úrovni a české mediální právo je tak do značné míry odvozeno od předpisů Evropské unie.

Pro potřeby této práce se zaměřím na směrnici o audiovizuálních mediálních službách a na související doporučení orgánů Evropské unie, nicméně je třeba zmínit, že právní úprava významná pro mediální právo je obsažena též v sekundárním právu upravujícím ochranu spotřebitele, klamavou reklamu a nekalé obchodní praktiky, ochranu osobních údajů, anebo též v rámci úpravy označování potravin a výrobků, léčiv či kojeneckých přípravků.

Deklarovaným účelem existence právní úpravy na úrovni Evropské unie je umožnění volného pohybu zboží a služeb na vnitřním unijním mediálním trhu za současného zachování

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp.zn. II. ÚS 2051/14, bod 31. Dále též srov. nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13, nález Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2014, sp.zn. IV. ÚS 1511/13.

rovných práv a povinností. Konkrétní úpravu pak obsahuje směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/13/EU ze dne 10. 3. 2010, o audiovizuálních mediálních službách.⁶⁴ Tato směrnice se vztahuje jak na tradiční televizní vysílání, tak na audiovizuální služby na vyžádání a zakotvuje základní principy, jako je uveřejnění informací o poskytovateli služeb, zákaz podněcování k nenávisti na základě diskriminačních kritérií, zpřístupnění obsahu osobám se zrakovým či sluchovým postižením či dodržování autorských práv. Směrnice se dále věnuje dílčím oblastem, jako je reklama a propagace, zejm. product placement, zprostředkování významných událostí, ochrana nezletilých nebo propagace a podpora evropské tvorby. Pro účely této práce je pak nejvýznamnější čl. 28 této směrnice, který se věnuje právu na odpověď v televizním vysílání a který bude dále rozveden v rámci samostatné kapitoly věnující se tomuto institutu.

Právu na uveřejnění odpovědi se věnuje též Doporučení Evropského parlamentu a Rady č. 2006/952/ES ze dne 20. 12. 2006, o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností evropského průmyslu audiovizuálních a on-line informačních služeb. Toto doporučení navrhuje členským státům zavést tento institut též v oblasti on-line médií, též tomuto doporučení se budu věnovat v následující kapitole.

Pokud jde o tištěná média, pro tuto oblast prozatím žádná směrnice na půdě Evropské Unie přijata nebyla, což může být důsledkem nepoměrně nižší poptávky a dostupnosti zahraničního tisku oproti zahraničním televizním programům.

2.1.4. Rada Evropy

Na tomto místě bych se ráda stručně věnovala působení Rady Evropy v oblasti mediálního práva a konkrétně ochrany práv třetích osob. Svoboda slova a médií byly od počátku jednou ze základních hodnot chráněných na půdě Rady Evropy. Od roku 1981 byla otázka médií svěřena zvláštnímu orgánu, Řídící výbor pro masová média (*Steering Committee on the Mass Media*, dále také jako „CDMM“), který se podílel na demokratizaci médií v postsovětských zemích, reagoval na vývoj audiovizuálních médií a usiloval o zajištění dostupnosti informací a různých informačních zdrojů.⁶⁵ V roce 1992 vznikla na půdě Rady

⁶⁴ Tato směrnice je kodifikovaným zněním předchozí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 89/552/EHS ze dne 3. 10. 1989, o audiovizuálních mediálních službách (tzv. Směrnice o televizi bez hranic).

⁶⁵ KARACA, Kayhan. *Guarding the watchdog: the Council of Europe and the media*. Strasbourg: Council of Europe, 2003. ISBN 92-871-5249-7. s. 10, 14.

Evropy Evropská audiovizuální observatoř se sídlem ve Štrasburku, která sbírá data o činnosti médií v Evropě.⁶⁶

Rada Evropy se v oblasti médií věnuje zejména jejich dostupnosti a nezávislosti, zaměřuje se též na otázky internetového prostředí a nových technologií.⁶⁷ To se promítlo též na transformaci CDMM v Řídící výbor pro média a nové komunikační služby (*Steering Committee on the Media and New Communication Services*) v roce 2005 a později v dnešní Řídící výbor pro média a informační společnost (*Steering Committee on Media and Information Society*),⁶⁸ čímž došlo k rozšíření oboru zájmu tohoto výboru též na oblast tzv. nových médií. Hlavní účel této instituce však zůstal neměnný. Cílem je nadále zajistit nestrannost a svobodu médií jako prostředku pro uplatňování svobody slova nezbytné pro zachování demokracie.

Kromě již zmiňovaného testu difamačních tvrzení Benátské komise bych v souvislosti s činností Rady Evropy v oblasti mediálního práva ráda zmínila Evropskou úmluvu o přeshraniční televizi, která byla přijata dne 5. 5. 1989 a pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. 3. 2004.⁶⁹ Cílem této úmluvy je zajištění svobody projevu a informací a nezávislého vysílání jako předpokladů rozvoje demokratické společnosti, a to bez ohledu na hranice států. Přijetí této úmluvy umožnilo volné předávání televizních programů mezi signatářskými státy, úmluva se dále věnuje též oblasti reklamy, podpoře evropské tvorby.

Pro účely této práce je bezpochyby vhodné zmínit též Rezoluci Výboru ministrů č. 74(26) o právu na odpověď a postavení jednotlivce ve vztahu k tisku ze dne 2. 7. 1974, která představuje zásadní dokument, který byl vzorem pro právní úpravu institutů na ochranu práv třetích osob v mediálním prostředí pro členské státy Rady Evropy. V roce 2000 pak bylo přijato doporučení ohledně práva novinářů na utajení svého zdroje.⁷⁰

⁶⁶ Evropská audiovizuální observatoř. *Ministerstvo kultury České republiky*. [online] [cit. 17.7.2018]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/evropska-audiovizualni-observator-535.html>.

⁶⁷ KARACA, Kayhan. *Guarding the watchdog: the Council of Europe and the media*. Strasbourg: Council of Europe, 2003. ISBN 92-871-5249-7. s. 24.

⁶⁸ SCHMAHL, Stefanie a Marten BREUER. *The Council of Europe: its law and policies*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-967252-3. s. 726.

⁶⁹ Evropská úmluva o přeshraniční televizi byla vyhlášena sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 57/2004 Sb.m.s.

⁷⁰ KARACA, Kayhan. *Guarding the watchdog: the Council of Europe and the media*. Strasbourg: Council of Europe, 2003. ISBN 92-871-5249-7. s. 13.

2.2. Způsoby ochrany osobnosti podle českého práva

2.2.1. Úprava v občanském zákoníku

Význam důstojnosti člověka, ochrana osobnosti a závazek ji chránit vyplývá již ze základních zásad uvedených v § 3 OZ, kde je zdůrazňována především důstojnost člověka, ve které jsou si všichni lidé rovni.⁷¹ Občanský zákoník se osobnostním právům věnuje o něco detailněji než předchozí starý občanský zákoník, nicméně z předchozí úpravy vychází. Dnes nalezneme právní úpravu především šestém oddíle dílu druhém první části OZ, v § 81 a násl., nicméně ochrana jména a pseudonymu jsou zakotveny samostatně v § 77 a násl.

Generální klauzuli zakotvující obecně ochranu osobnostních práv nalezneme v § 81 odst. 1 OZ, který chrání *osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého*. V druhém odstavci pak následuje demonstrativní výčet chráněných prvků osobnosti, jako jsou život, důstojnost, zdraví či soukromí, obsah osobnostních práv je však do značné míry dovozován judikaturou, ať již jde o rozhodnutí ESLP či vnitrostátních soudů, jak byla přiblížena výše.

Čest a důstojnost člověka může být dotčena jak nepravdivými výroky, tak i pravdivými skutkovými tvrzeními, pokud jejich forma či okolnosti, za kterých byly šířeny, snižuje čest a důstojnost. *V případě, že se však jedná o pravdivá tvrzení, která sice působí difamačně, ale snížení cti a důstojnosti si postižená osoba způsobila sama svým jednáním, které je v rozporu s právními, morálními, profesními či jinými obecně uznávanými normami, jedná se o přípustný zásah do osobnostních práv.*⁷² Jak jsem již uvedla výše, je na autorovi výroku, aby prokázal pravdivost svého tvrzení. U nepravdivých tvrzení zasahujících do osobnosti člověka půjde zpravidla vždy o neoprávněný zásah. Do osobnostních práv pak může být zasaženo též nepřiměřenou kritikou.

V rámci ochrany osobnosti rozlišuje judikatura několik odstupňovaných kategorií, u kterých se liší míra jejich ochrany.⁷³ Nejvíce jsou chráněny soukromé informace, které lze zveřejnit jen ve výjimečných případech veřejného zájmu, především u veřejně známých osob. Slabší ochrana je pak poskytována ohledně informací, které jsou již ze své podstaty přístupné širšímu okruhu osob, jako jsou informace o profesním a společenském životě. Oproti tomu není

⁷¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5. s. 257.

⁷² ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 232.

⁷³ Srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03, nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05.

poskytována ochrana informacím čistě veřejné povahy, kde již nelze mluvit o soukromém životě osoby.⁷⁴

V judikatuře Ústavního soudu nalezneme též rozhodnutí, ve kterých se zabýval mírou poskytované ochrany osobnostních práv různým členům společnosti. Již jsem v této práci uvedla, že veřejně činným osobám přísluší nižší míra ochrany, neboť svým rozhodnutím veřejně vystupovat současně udělují souhlas s těmito přiměřenými zásahy, přičemž Ústavní soud přiznává též vyšší míru ochrany novinářům a ostatním osobám, které svými výroky mohou do osobnostních práv veřejně činných osob zasahovat.⁷⁵

Pokud se týká dílčích osobnostních práv upravených v následujících ustanoveních OZ, je pro tuto práci stěžejní úprava ochrany podoby a soukromí obsažená v § 84 a násl. Tato ustanovení zakládají požadavek souhlasu dotčené osoby se zachycením a rozšiřováním zobrazení jeho podoby, tedy souboru charakteristických rysů vzhledu člověka, zejm. jeho tváře či postavy.⁷⁶ Podle § 85 odst. 2 pak platí, že při udělení souhlasu s k zobrazení uděluje člověk souhlas i k jeho obvyklému rozšiřování a rozmnožování.

Následující ustanovení se věnují ochraně soukromí, pod kterým lze chápat právo každého rozhodovat o sobě a svém životě, ale i aktivity v sociální či pracovní oblasti.⁷⁷ Podle Ústavního soudu *právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny.*⁷⁸

Zákon výslovně uvádí neoprávněnost zásahu do soukromí druhého bez zákonného důvodu, v demonstrativním výčtu najdeme zákaz sledování soukromého života, pořizování záznamů o něm a šíření těchto záznamů bez souhlasu dotčené osoby, stejně jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy. Nelze přitom zužovat pojem soukromí pouze na aktivity v soukromých prostorách dotčené osoby, soukromí je chráněno též na takových veřejně přístupných místech, kde lze ochranu soukromí rozumně očekávat.⁷⁹

⁷⁴ BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. s. 289.

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp.zn. 146/04.

⁷⁶ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5. s. 257.

⁷⁷ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s.509.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10.

⁷⁹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 509.

Souhlas zakládající oprávněnost jinak nedovoleného zásahu do práva na ochranu podoby a soukromí lze dle § 87 odvolat, a to i v případě, kdy byl udělen pro určitou dobu. Pak však může ten, komu byl souhlas udělen, požadovat náhradu škody z odvolání vzniklé. Zákon dále upravuje též tzv. zákonné licence, situace, ve kterých není souhlas dotčené osoby vyžadován. Jedná se o případy, kdy jsou podobizna či záznam pořizovány k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů, dále případy zákonného povolení pro úřední účely a konečně svolení pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství dle § 89. Pro všechny zákonné licence však musí vždy v souladu s § 90 naplněn požadavek přiměřenosti a nesmí dojít k rozporu s oprávněnými zájmy člověka nad přijatelnou mez.

Pokud se týká ochrany jména člověka a jeho pseudonymu, tyto jsou upraveny v § 77 a násl. občanského zákoníku. Jménem zákon rozumí osobní jméno a příjmení, popřípadě i další jména, která mu podle zákona náleží. Dle zákona přísluší ochrana též pseudonymu, je-li obecně známým (§ 79). Ochrana jména a pseudonymu pak spočívá v zákazu toto jméno neoprávněně používat. Vyčlenění těchto práv mimo úpravu osobnosti člověka, kam byla řazena ve starém občanském zákoníku, bylo provedeno z důvodu odvozenosti tohoto práva. Na rozdíl od ostatních osobnostních práv nemá toto právo ryze přirozenoprávní povahu, nejde totiž o právo, se kterým se každý člověk rodí.⁸⁰ Na druhou stranu však nelze jméno chápat pouze jako označení sloužící k odlišení jednoho člověka od druhého. Teorie i soudní praxe proto částečně přiznává právu na jméno přirozenoprávní povahu, a to do té míry, ve které jméno slouží jako *právo člověka být uznán ve své lidské důstojnosti, a být tedy i jako člověk pojmenován a svým jménem označován.*⁸¹ Podle rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. 22 Co 173/2016, přirozenoprávní povaha tohoto práva spočívá *v ochraně jiných stránek osobnosti, jimž se může dít újma právě prostřednictvím užití jména. Tento závěr vyplývá i vzhledem k objektivně (mimoprávně) rozličnému významu jména člověka a jeho role v lidském životě.*⁸² V současnosti je tak právo na ochranu jména vnímáno na jedné straně jako statusová ochrana, a to, pokud jde o zásahy do jména či jeho zpochybnění, na druhé straně pak jako přirozenoprávní ochrana, a to ve vztahu k zachování cti a důstojnosti člověka.⁸³

⁸⁰ Přednáška JUDr. Veroniky Křesťanové, Dr., z předmětu Mediální právo, konaná dne 20. 3. 2018 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

⁸¹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s.366.

⁸² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. 22 Co 173/2016-215.

⁸³ Srov. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 366. Srov. též Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. 22 Co 173/2016.

Ochrana před neoprávněnými zásahy do osobnostních práv je obecně upravena v § 82, který dotčené osobě garantuje nárok na upuštění od zásahu a odstranění jeho následků, přičemž ochrany se po smrti oprávněné osoby mohou domáhat též osoby jí blízké. Odpovědnost za zásah do osobnostních práv člověka vyžaduje splnění předpokladu, že se jedná o neoprávněný, resp. protiprávní zásah, který je objektivně způsobitelný vyvolat nemajetkovou újmu spočívající v porušení nebo ohrožení osobnosti člověka, kdy mezi tímto zásahem a jeho protiprávností existuje příčinná souvislost.⁸⁴ Neoprávněný zásah přitom může mít povahu porušení či jen ohrožení osobnostních práv. Pro vznik odpovědnosti za zásah do osobnostních práv, ze kterého vyplývá dotčené osobě tzv. zdržovací a odstraňovací nárok, není vyžadováno zavinění a jedná se tak o objektivní odpovědnost.⁸⁵

Podle občanského zákoníku se dotčená osoba může domáhat jak upuštění od neoprávněného zásahu, tak odstranění následku zásahu, může tedy uplatnit zmiňovaný zdržovací a odstraňovací nárok. Pokud souvisí neoprávněný zásah s činností dotčené osoby v právnické osobě, může i tato právnická osoba uplatnit právo na ochranu osobnosti dle § 83. Prostředky ochrany jsou v těchto případech zdržovací a odstraňovací žaloba. Současně se dotčená osoba může domáhat přiměřeného zadostiučinění vzniklé nemajetkové újmy dle § 2951 odst. 2, v úvahu připadá též žaloba na vydání bezdůvodného obohacení. Ochranu dotčeným osobám může zajistit též návrh na vydání předběžného opatření. Zde je však postupovat opatrně, neboť předběžné opatření, které ukládá vydavateli nepublikovat zprávy o určité osobě je považováno za nepřiměřené omezování svobody projevu a mohlo by se jednat o cenzuru sui generis.⁸⁶

V tomto smyslu se vyjádřil též Ústavní soud, který ve svém usnesení ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 2843/17, uvedl, že *preventivní (kvazicenzurní) zásah do svobody projevu spočívající v zákazu určitým způsobem se vyjadřovat, resp. šířit určité výroky, je ve svobodné demokratické společnosti krajním prostředkem ochrany osobnostních práv. Vydání předběžného opatření, jakého se domáhal stěžovatel, by tudíž připadalo v úvahu toliko v případech, v nichž by zásah do jeho osobnostních práv byl natolik závažný a měl by takovou povahu, že žádný jiný prostředek by nebyl způsobitelný nastolit spravedlivou rovnováhu mezi ochranou jeho práv a ochranou ústavně garantovaných práv odpůrce.*⁸⁷ Ústavní soud dále

⁸⁴ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9. s. 468.

⁸⁵ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5. s. 260.

⁸⁶ Srov. ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 265.

⁸⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 2843/17.

vyzdvihuje požadavek proporcionality, kdy v konkrétním případě pro zásah do svobody slova neshledal dostatečnou intenzitu výroků, pro které se stěžovatel domáhal vydání předběžného opatření, nicméně opět uvedl možnost stěžovatele domáhat se svých práv žalobou na ochranu osobnosti.

Obdobně též Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 7. 2. 1994, sp. zn. 3 Co 16/94, uvedl: *Předběžné opatření, jímž by žalovanému bylo uloženo zdržet se v jím vydávaném deníku uveřejňování jakýchkoli komentářů a informací týkajících se osoby žalobce, s výjimkou přetiskování zpráv převzatých od oficiálních tiskových agentur, do rozhodnutí ve věci samé, znamená restrikci svobody projevu, která je zaručena Listinou základních práv a svobod vyhlášenou jako součást ústavního pořádku České republiky (usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16.12.1992). Jde přitom o jedno z nejdůležitějších práv v demokratické společnosti zahrnující svobodu názoru a svobodu přijímání a rozšiřování informací veřejnosti. Je samozřejmé, že svoboda projevu nemůže být zcela bezbřehá, že jsou zde hranice vytvořené i novinářskou etikou, ale s ohledem na sledovaný cíl nelze předem postupovat podle ustanovení § 76 odst.1 písm. f) OSŘ, a to ani za situace, kdy dané omezení by se netýkalo uveřejňování zpráv od oficiálních agentur.*⁸⁸

Zásahem do osobnostních práv dochází k vzniku nemajetkové újmy, která je vymáhána tzv. satisfakční žalobou. Účelem zadostiučinění je zde primárně satisfakce, odčinění toho, co bylo způsobeno, a až sekundárním účelem je prevence a sankce.⁸⁹ Satisfakční žalobou se oprávněný může domáhat přiměřeného zadostiučinění, a to předně morálního, formou omluvy či konstatování neoprávněnosti zásahu soudem.⁹⁰ Není-li takto újma dostatečně odčiněna, je dle zákona namíste odčinění v penězích. Je pak na uvážení soudu, jaký způsob a případně výši zadostiučinění v konkrétním případě přizná, řídí se přitom ustanovením § 2957, podle kterého musí být odčiněny též okolnosti zvláštního zřetele hodné, jako jsou *úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody*. Dotčená osoba přitom v souladu s § 2956 může uplatnit též nárok na náhradu škody vzniklé v souvislosti s neoprávněným zásahem. Pro náhradu škody

⁸⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1994, sp.zn. 3 Co 16/94.

⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp.zn. I. ÚS 1586/09.

⁹⁰ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5. s. 260.

platí, že je nahrazována uvedením v předešlý stav, případně na žádost oprávněného v penězích, jak uvádí § 2951 odst. 1 občanského zákoníku.

Zvláštní formou ochrany osobnostních práv je pak určovací žaloba, kterou se žalobce domáhá určení, že tvrzení, které o něm bylo sděleno či je dále šířeno, není pravdivé. Takovéto zvláštní určovací žaloby jsou typické pro tzv. lustrační spory, kde se dotčené osoby domáhají určení, že byli nepravdivě zařazeny mezi osoby, které za minulého režimu spolupracovaly se Státní bezpečností.

Obdobně jako u dalších osobnostních práv platí i pro úpravu ochrany jména a pseudonymu, že se ten, komu bylo neoprávněně zasaženo do tohoto práva, může domáhat, aby bylo od takového zásahu upuštěno, případně aby byl odstraněn jeho následek. Takové ochrany se pak mohou domáhat též příbuzní oprávněného. Určité problémy při uplatňování tohoto práva mohou vyplývat z vyčlenění těchto práv mimo ostatní osobnostní práva. Pokud tato práva nelze označit jako přirozená, neaplikuje se na ně ani § 2956 o ochraně přirozených práv člověka, ale obecná úprava pro nemajetkovou újmu dle § 2971.⁹¹ Nicméně, dojde-li ke zesměšňování jména či k jeho neoprávněnému užívání způsobem, který zřejmě zasahuje do důstojnosti a cti jeho nositele, tedy do všeobecného práva na ochranu osobnosti, je namístě postupovat i zde dle § 2956 OZ.

Zajímavou kauzou o ochraně jména z poslední doby, byť ještě rozhodované dle úpravy starého občanského zákoníku, je spor předsedy hnutí SPD Tomia Okamury, který žaloval vydavatele časopisu Reflex na ochranu osobnosti. Časopis Reflex totiž použil ve svých článcích z roku 2013 pro označení současného místopředsedy Poslanecké sněmovny zkomoleninu jeho jména „Pitomio“. Spor v prvním stupni rozhodoval Městský soud v Praze,⁹² který uložil vydavateli uveřejnění omluvy a povinnost zdržet se komolení jména, ledaže by takové označení bylo projevem oprávněné kritiky. Městský soud považoval použití pojmenování „Pitomio“ v konkrétních online komentářích jako samoúčelné zesměšňování, které zasáhlo do osobnosti žalobce. V ostatních namítaných případech však soud upřednostnil svobodu slova, přestože jde o do jisté míry expresivní pojmenování, nicméně bylo pojmenování užito přiměřeně v kritických článcích o aktivním politikovi. V odvolacím řízení pak dal Vrchní soud v Praze⁹³ za pravdu soudu prvního stupně, přičemž zdůraznil vhodnost rozlišování situací, kdy je označení „Pitomio“ užíváno pouze za účelem znevažení a kdy je naopak součástí politické

⁹¹ Přednáška JUDr. Veroniky Křesťanové, Dr., z předmětu Mediální právo, konaná dne 20. 3. 2018 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

⁹² Řízení vedeno pod sp.zn. 66 C 173/2013.

⁹³ Řízení vedeno pod sp. zn. 3 Co 186/2015.

kritiky. Soud přitom poukázal též na skutečnost, že sám žalobce používá silná slova a snaží se působit provokativně. Tomio Okamura následně podal proti oběma rozhodnutím dovolání k Nejvyššímu soudu, ten však opět potvrdil rozhodnutí nižších soudů. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3689/2017, shrnul, že komolení jména lze vnímat obdobně jako karikaturu podoby člověka a jako takové spadá do kategorie hodnotících soudů. Nejvyšší soud ve svém odůvodnění dále uvedl, že *stejně jako kritika, je karikatura hodnocena jak podle svého obsahu, tak podle formy, již je na určitou skutečnost upozorňováno. Pro karikaturu je typické, že zveličuje, přehání a ironizuje, a proto nezbytným předpokladem pro bezchybné právní posouzení je odstranění satirického hávu, do něž se halí; vlastní informace i karikatura musí spočívat na reálném základě, byť minimálním. Vzhledem k tomu, že karikatura používá výrazových prostředků sobě vlastních, je třeba na způsob, jimž se vyjadřuje, nahlížet shovívavěji, nelze však připustit, aby zcela zjevně přesáhla meze přiměřenosti v poměru ke sledovanému cíli kritiky - tzv. intenzivní exces.*⁹⁴ Nejvyšší soud tedy potvrdil ustálenou premisu, totiž že případné expresivní výrazy lze považovat za oprávněné pouze v případě, kdy nejsou účelem samy o sobě, ale stojí na podložené kritice.

Občanské právo nabízí ještě další možnost, jak hájit nejen svá osobnostní práva proti neoprávněným zásahům, a to pomocí institutu svépomoci zakotveného v § 14 OZ. Pokud je právo dotčené osoby zasaženo a hrozí, že by zásah veřejné moci přišel pozdě, může se každý dle tohoto ustanovení přiměřeným způsobem pomoci ke svému právu sám.

2.2.2. Odpovědnost za porušení osobnostních práv v mediálním prostředí.

Na tomto místě bych ráda stručně zmínila úpravu odpovědnosti za zveřejňovaný obsah v mediálním právu. Úprava pro oblast tisku a rozhlasového a televizního vysílání je z hlediska odpovědnosti za šířený obsah obdobná. Podle § 4 tiskového zákona odpovídá za obsah periodického tisku vydavatel, a to s výjimkou odpovědnosti za pravdivost údajů obsažených v reklamě a inzerci, ledaže by šlo o vlastní propagaci vydavatele, jak uvádí § 5 tiskového zákona. Analogicky dle § 32 vysílacího zákona nese za obsah vysílání odpovědnost provozovatel vysílání. Podle § 48 odst. 3 vysílacího zákona pak za pravdivost údajů obsažených v obchodním sdělení odpovídá zadavatel, ledaže zadavatele nelze určit. V takovém případě nese odpovědnost provozovatel vysílání.

Pokud se tedy týká nekomerčního obsahu tisku či rozhlasového a televizního vysílání, nese odpovědnost vydavatel, resp. provozovatel vysílání. Jedná se o odpovědnost objektivní, zákon nevyžaduje zavinění a nestanovuje ani možnosti liberace. Vydavatel a provozovatel

⁹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3689/2017.

vysílání jsou tedy pasivně legitimováni v případě žalob na ochranu osobnosti. *Média se nemohou zprostit své odpovědnosti za zásah do práva na ochranu osobnosti občana poukazem na to, že autorem difamujících výroků o něm publikovaných ve sdělovacím prostředku je osoba odlišná od média a jeho redaktora – autora článku či pořadu.*⁹⁵ Soudy však mohou k této skutečnosti přihlídnout v případě posuzování výše náhrady nemajetkové újmy.⁹⁶ Pokud autorem článku či pořadu není zaměstnanec vydavatele, resp. provozovatele vysílání, mohou se dotčené osoby domáhat ochrany buď na vydavateli, resp. provozovateli vysílání, na autorovi článku či pořadu, anebo na obou společně. Na zaměstnanci média by se dotčená osoba mohla domáhat ochrany pouze v případě excesu z běžné činnosti média.⁹⁷

Opačná situace je však od účinnosti občanského zákoníku v případě, kdy dojde k uveřejnění nepravdivé informace z tzv. omluvitelného omylu, kdy škůdce takové uveřejnění nezavinil ani z nedbalosti. V takovém případě nebude za škodu ani za nemajetkovou újmu odpovídat.⁹⁸ Pro účely odčinění nemajetkové újmy pak zákon zakotvuje subjektivní odpovědnost škůdce, přičemž je dle § 2911 OZ presumována nedbalost.

Tiskový a vysílací zákon upravují specifické instituty ochrany práv třetích osob, a to konkrétně právo na odpověď, dodatečné sdělení, doplňující informaci a ochranu zdroje. V minulosti se stalo předmětem sporu, zda je vydavatel, či potažmo provozovatel vysílání, odpovědný též v případě citací třetí osoby. Je-li daný výrok citován, je tím totiž vydavatel například zproštěn povinnosti uveřejnit odpověď a dodatečné sdělení dle § 15 odst. 1 písm. c) tiskového zákona, v případě provozovatele vysílání pak totéž vyplývá z § 40 odst. 1 písm. c) vysílacího zákona.

Otázkou vyloučení odpovědnosti za citované výroky se zabýval i Ústavní soud, podle kterého samotná nemožnost nárokovat uplatnění institutu dle zvláštního zákona, tj. institutu odpovědi, nevylučuje zásah do osobnostních práv předvídaný tehdy v § 11 a násl. starého občanského zákoníku. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02, uvádí, že *se neztotožňuje s názorem, že je vyloučena vždy odpovědnost vydavatele v případě, že zpráva (článek) obsahuje citaci třetí osoby. Ve věcech odpovědnosti vydavatele je nezbytné, aby*

⁹⁵ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 234.

⁹⁶ ROZEHNAL, Aleš. *§ 4 Odpovědnost za obsah periodického tisku*. In: ROZEHNAL, Aleš. *Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-24]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁹⁷ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 268.

⁹⁸ Přednáška JUDr. Veroniky Křesťanové, Dr., z předmětu Mediální právo, konaná dne 20. 3. 2018 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.

obecné soudy převzatá tvrzení rozlišovaly na různé kategorie (např. kategorii tvrzení převzatých od zpravodajských agentur, sdělení o projevech státních a společenských činitelů, sdělení o činnosti orgánů veřejné moci, názory třetích osob, apod.). Pokud odvolací soud bez dalšího konstatoval, že není dána odpovědnost vydavatele za převzaté sdělení (citaci), aniž by zkoumal, zda sporem dotčené výroky byly oprávněné a přiměřené, porušil svévolnou aplikací norem jednoduchého práva ústavně zaručené právo stěžovatele na řádný proces (čl. 36 odst. 1 LPS).⁹⁹ Z toho lze tedy dovozovat, že specifické nároky na ochranu osobnostních práv uvedené v tiskovém a vysílacím zákoně jsou na obecných osobnostně-právních nárocích nezávislé a mohou být uplatněny souběžně.

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.

3. Specifické instituty ochrany práv třetích osob v mediálním právu

3.1. Právo na odpověď

Prvním institutem ochrany práv třetích osob v mediálním právu je právo na odpověď. Jedná se o institut, který je v Evropské právní kultuře široce rozšířený a vychází z práva na ochranu důstojnosti a cti člověka, jedná se o právo nemajetkového charakteru. Jedná se o právo, které bylo prvně zakotveno ve Francii v roce 1822 jako právo odpovědi na článek (*droit de réponse*).¹⁰⁰ Dnešní úprava tohoto práva vychází z Rezoluce Výboru ministrů Rady Evropy ze dne 2. 7. 1974, o právu na odpověď, ve které je členským státům doporučováno zařazení tohoto institutu jakožto minimální ochrany jednotlivce ve vztahu k médiím. Tato rezoluce členské státy nabádá, aby zavedly institut, který by dotčeným osobám umožnil vyjádřit se ke skutečnostem tvrzeným o nich v médiích, a to efektivně bez zbytečných průtahů, přičemž by odpovědi dotčené osoby měl být poskytnut prostor přiměřený vzhledem k prostoru poskytnutému původní zprávě. Rezoluce uvádí též podmínky, za kterých média mohou zveřejnění odpovědi odmítnout.¹⁰¹ Tyto byly převzaty i do české právní úpravy, která bude blíže rozvedena dále.

Dalším východiskem české právní úpravy byla již zmiňovaná Evropská úmluva o přeshraniční televizi. Ta se právu na odpověď v prostředí vysílání věnuje v čl. 8, ve kterém zavazuje signatářské státy k zajištění institutu ochrany osob prostřednictvím práva na odpověď či srovnatelného institutu, a to bez ohledu na státní příslušnost či sídlo. Obdobně je právo na odpověď zakotveno na úrovni EU v čl. 28 Směrnice o audiovizuálních mediálních službách. Ta klade na členské státy požadavek poskytnutí dostatečné lhůty k uplatnění tohoto práva dotčenými osobami. Všechny mezinárodní dokumenty přitom zdůrazňují požadavek zveřejnění odpovědi v přiměřené lhůtě.

Pokud se týká historie tohoto institutu na českém území, již za první republiky se mohly osoby dotčené zprávou uveřejněnou v tisku domáhat opravy takové zprávy, přičemž ve své žádosti se tyto osoby měly omezit čistě na skutečnosti vyvracející či opravující publikovanou zprávu, případně mohly jen popřít její pravdivost případně oznámit, že pro zveřejněný obsah

¹⁰⁰ DOLEŽÍLEK, Jirí. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-6410.

¹⁰¹ Rezoluce Výboru ministrů (74)26 ze dne 2. 7. 1974. [In]: Recommendations and declarations of the Committee of Ministers of the Council of Europe in the field of media and information society. *Media and Internet Division. Directorate General of Human Rights and Rule of Law*. Štrasburk, 2016. [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné online z: <https://rm.coe.int/1680645b44>, s. 11-12.

byl podán návrh na zahájení trestního stíhání.¹⁰² Žádost musela být řádně označena, odkazovat na zprávu, ke které se oprava vztahuje, a doručena odpovědnému redaktorovi, případně vydavateli či tiskaři. Právní úprava ukládala redaktorovi publikovat opravu, a to bez jakýchkoliv zásahů do tří dnů od doručení, případně nejpozději v nejbližším vydání po doručení. Uveřejnění opravy mohlo být odmítnuto, pokud byla oprava doručena více než dva měsíce od uveřejnění původní zprávy, pokud rozsahem trojnásobně přesahovala původní zprávu, pokud již byla oprava téže zprávy uveřejněna, anebo pokud by byl uveřejněním spáchán trestný čin, anebo byla-li oprava sepsána hrubě neslušně. Případné spory o uveřejnění opravy byly předmětem soudního řízení. Soudy mohly rozhodnout o povinnosti redaktora opravu uveřejnit, případně též o náhradě nákladů řízení a pořádkové pokutě za svévolné nezveřejnění opravy. Soud měl zároveň pravomoc vyhovět žalobě i přes formální nedostatky žádosti, kdy se souhlasem žalobce text opravy upravil.¹⁰³ O zvláštní způsob opravy se jednalo, pokud o ni žádaly státní orgány, úřady či podniky. V těchto případech bylo vedeno trestní řízení pro přestupek neuveřejnění úřední opravy.¹⁰⁴

Po únorovém převratu došlo k pozbytí platnosti předchozí úpravy tisku, kterou nahradil zákon č. 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů. Tento zákon žádný institut podobný dnešnímu právu na odpověď neobsahoval. Další úprava byla pak obsažena až zákoně č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích (dále také „starý tiskový zákon“).¹⁰⁵ Tento zákon již opět poskytoval ochranu právům třetích osob v mediálním prostředí, a to skrze institut opravy nepravdivých údajů zakotvený v § 19 a násl. starého tiskového zákona. Oprava byla namístě, pokud došlo v hromadném informačním prostředku k uveřejnění nepravdivého nebo pravdu zkreslujícího údaje, který se dotýká cti občana nebo dobrého jména organizace, vědecké nebo kulturní instituce, anebo činnosti státního orgánu.¹⁰⁶ Zákon rovněž stanovoval dvouměsíční lhůtu pro podání žádosti o opravu, po které bylo možné uveřejnění opravy odmítnout. Bylo-li odmítnutí zveřejnění opravy nezákonné, případně nebyla-li uveřejněna vyhovující oprava, mohla se dotčená osoba obrátit žalobou na okresní soud.¹⁰⁷ Neexistovaly však lhůty pro rozhodnutí

¹⁰² CHALOUPKOVÁ, Helena. § 10 [Odpověď]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 28.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 14-16.

¹⁰⁵ Tamtéž.. s. 20-21.

¹⁰⁶ Srov. § 19 odst. 1 zákona č. 81/1966 Sb.

¹⁰⁷ Srov. § 20 odst. 1 zákona č. 81/1966 Sb.

soudu, a tak se některé případy projednávaly i několik let, čímž byl zmařen samotný účel institutu.¹⁰⁸

Zásadním rozdílem oproti současné úpravě je skutečnost, že znění opravy nestanovovala sama dotčená osoba, ale šéfredaktor. Ten však dle § 19 odst. 2 starého tiskového zákona musel její znění projednat s žadatelem o opravu. Opravu samotnou pak byl šéfredaktor povinen uveřejnit do 8 dnů od podání žádosti, a to v nejbližším připravovaném čísle tisku. Pokud šlo o opravu informace zveřejněné rozhlasem či televizním vysíláním, měla být též opravě poskytnuta vysílací doba odpovídající té, ve které byla zveřejněna původní zpráva. Zvláštní úprava byla pro opravy nepravdivých údajů uveřejněných ve zpravodajském filmu či zvukovém nebo obrazovém záznamu, kdy byla oprava uveřejňována v jedněch novinách dle volby žadatele, přičemž šéfredaktor těchto novin byl povinen opravu otisknout.¹⁰⁹

Starý tiskový zákon též v § 20 odst. 2 výslovně uváděl, že institutem opravy nepravdivých údajů nejsou dotčena práva na ochranu osobnosti zakotvena v občanském zákoníku. Tento vztah zvláštních institutů ochrany dle mediálního práva a prostředků ochrany osobnosti dle občanského zákoníku je zachován i dnes.

Současný tiskový zákon již institut opravy neobsahuje, přestože v původním vládním návrhu byla oprava zahrnuta. V rámci legislativního procesu však byl tento institut vypuštěn, neboť jeho účel již dostatečně naplňovaly nově upravené právo na odpověď a právo na dodatečné sdělení.¹¹⁰ Pro rozhlas a televizi jsou pak tato práva obdobně zakotvena ve vysílacím zákoně. S opravou se však nadále můžeme v mediálním prostředí setkat, a to v případech neformálních oprav či upřesnění publikovaných sdělení, ať již na návrh nebo z vlastní iniciativy vydavatele či provozovatele vysílání.¹¹¹

3.1.1. Zákonná úprava práva na odpověď

Právo na odpověď je společně s právem na dodatečné sdělení a doplňující informaci a s ochranou zdroje upraveno v § 11 a násl. tiskového zákona, resp. § 35 a násl. vysílacího zákona. Účelem všech těchto prostředků je zajistit spravedlivou rovnováhu mezi svobodou projevu a právy na ochranu osobnosti. Tyto instituty sice představují určité omezení svobody projevu,

¹⁰⁸ CHALOUPKOVÁ, Helena. § 10 [Odpověď]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 28.

¹⁰⁹ Srov. § 19 odst. 4 zákona č. 81/1966 Sb.

¹¹⁰ BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-367-x.s. 82

¹¹¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. § 10 [Odpověď]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 28.

nicméně dle ESLP lze takový zásah dle čl. 10 odst. 2 Úmluvy legitimizovat, neboť poskytuje ochranu před šířením sdělení zasahujících do soukromého života, důstojnosti a cti dotčených osob.¹¹²

Právo na odpověď bylo ve své dnešní podobě do českého právního řadu zavedeno v roce 2000 tiskovým zákonem, kterým byl tento institut zaveden i do tehdy účinného zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání. Úpravu následně převzal též současný vysílací zákon. Institut slouží jako specifický prostředek ochrany práv třetích osob v mediálním prostředí, nicméně, jak již jsem uvedla výše, použití tohoto prostředku nevylučuje postup dle obecné úpravy ochrany osobnosti upravené občanským zákoníkem. Odkazem na obecnou úpravu by se však dotčené osoby nemohly bránit v případě, kdy již byla uveřejněním odpovědi újma odčiněna. Základní rozdíl mezi zvláštními instituty mediálního práva a prostředky ochrany osobnosti zakotvené v občanském zákoníku je, že právo na odpověď a též níže popsaná práva na dodatečné sdělení a doplňující informaci jsou založeny na objektivní odpovědnosti vydavatele či provozovatele vysílání, zatímco v případě požadovaného zadostiučinění dle občanského zákoníku je odškodnění postaveno na presumované nedbalosti.

Úprava obsažená v tiskovém a vysílacím zákoně je velmi podobná. V následujících odstavcích proto, pokud budu hovořit o zákonné úpravě, je tím myšlena úprava tiskového i vysílacího zákona. V případě odchylné úpravy v jednotlivých zákonech na tyto odlišnosti upozorním.

Aby mohla dotčená osoba úspěšně uplatnit svůj nárok na zveřejnění odpovědi, musí být naplněny zákonem předvídané předpoklady. Základním východiskem pro uplatnění tohoto práva je skutečnost, že bylo v periodickém tisku, resp. v rozhlasovém či televizním vysílání uveřejněno takové skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby.¹¹³ Dotčené osoby přitom nemusejí být přímo jmenovány, postačí, že lze osobu dle článku či vysílání identifikovat, případně její totožnost vyplývá ze souvislostí.¹¹⁴

Působnost zákonné úpravy se vztahuje pouze na tvrzení uveřejněná v rozhlasovém či televizním vysílání, anebo v periodickém tisku. Tím se dle zákonné definice v § 3 písm. a) tiskového zákona rozumí *noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se*

¹¹² CHALOUPKOVÁ, Helena. § 10 [Odpověď]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 28.

¹¹³ Srov. § 10 tiskového zákona, resp. § 35 vysílacího zákona

¹¹⁴ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-6410.

stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce. Z toho vyplývá, že se ustanovení tohoto zákona nevztahuje na sdělení zveřejňovaná na internetu, byť by se jednalo o sdělení na internetové verzi klasických novin či časopisů. Tento závěr vyplývá z § 3 písm. a) tiskového zákona ve spojení s ústavní zásadou legální licence zakotvené v čl. 2 odst. 4 Ústavy a v čl. 2 odst. 3 Listiny.

Považuji za důležité zdůraznit, že ochrana prostřednictvím institutu odpovědi připadá v úvahu pouze v případě ochrany práv před skutkovými tvrzeními, nikoliv před hodnotícími soudy, tedy kritikou či názory. Je to z toho důvodu, že v případě hodnotících soudů není možné posuzovat jejich pravdivost a v případě přiznání práva na uveřejnění odpovědi je vedle zásahu do osobnostních práv způsobeného zveřejněným sdělením též předpokládáno, *aby se jednalo o tvrzení nepravdivá, neúplná, nepřesná nebo zkreslující.*¹¹⁵ Právo na odpověď tak bude na místě uplatnit i v případě, kdy bude pravdivé tvrzení zasazeno do kontextu, kvůli kterému bude mít informace zcela odlišné vyznění. Z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že ne každý nepravdivý výrok znamená neoprávněný zásah do osobnostních práv podmiňující nárok na zveřejnění odpovědi. Ve svém rozhodnutí ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 861/2005, Nejvyšší soud uvedl, že *k takovému zásahu dochází pouze tehdy, jestliže zásah přesáhl přípustnou míru takovým způsobem, který již v demokratické společnosti nelze tolerovat. Určité zjednodušení či zkreslení skutečnosti v tisku nemusí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob.*¹¹⁶ Nejvyšší soud zde dále poukazuje na požadavek proporcionality a potřeby zvážit proti sobě stojící práva v každém konkrétním případě. Periodický tisk zde označuje jako médium, které informuje nejširší veřejnost, což jej opravňuje k částečnému zjednodušení, ačkoliv celkové vyznění sdělení musí odpovídat pravdě.

Pokud je do osobnostních práv dotčené osoby zasaženo hybridním výrokiem, tedy výrokiem, kde dochází ke kombinaci hodnotícího soudu a skutkového tvrzení, bývá sdělení důkladně posuzováno a odpověď je připuštěna jen ve vztahu ke skutkovému tvrzení obsaženému v tomto hybridním výroku.¹¹⁷

Ze zákonné úpravy vyplývá povinnost vydavatele či provozovatele vysílání odpověď na žádost dotčené osoby zveřejnit.¹¹⁸ Odpověď žadatele se však musí omezit pouze na *skutkové*

¹¹⁵ ROZEHNAL, Aleš. § 10 Odpověď. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 861/2005.

¹¹⁷ DOLEŽÍLEK, Jirí. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-6410.

¹¹⁸ Srov. § 10 odst. 1 tiskového zákona, resp. § 35 odst. 1 vysílacího zákona.

tvrzení, kterým se původní tvrzení uvádí na pravou míru, anebo kterým se neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplňuje nebo zpřesňuje.¹¹⁹ Soudy mohou žalobu na uveřejnění odpovědi zamítnout, pokud navrhovaná odpověď nenaplňuje účel sledovaný zákonem, tedy neuvádí předmětné tvrzení na pravou míru. Jak uvádí Nejvyšší soud, *o takovou eventualitu půjde např. tehdy, pokud by uplatňovaný návrh odpovědi obsahoval případné logické nedostatky kompozice textu, zahrnoval v sobě obecné úvahy žadatele, byla v něm obsažena tvrzení, která by nebyla bezprostřední reakcí na uveřejněná sdělení, ale jednalo by se eventuálně o informace relativně samostatného obsahu ve vztahu k informaci, na níž mělo být odpovědi reagováno, resp. koncipovaný návrh odpověd[i] by nebral v úvahu možný další vývoj, resp. též změnu okolností případu, pokud by ovlivňovaly předpoklady pro utváření jejího znění, apod.*¹²⁰ V tomto rozhodnutí soud klade důraz na požadavek věcnosti odpovědi, která nemá sloužit jako prostor pro rozsáhlé úvahy, má se zaměřit pouze na skutková tvrzení.

Zajímavá situace nastane v případě, kdy vydavatel, příp. provozovatel vysílání, neformálně uveřejní reakci dotčené osoby na určité sdělení a následně se dotčená osoba domáhá též uveřejnění odpovědi. Takovým případem se zabýval Nejvyšší soud, který ve svém rozhodnutí ze dne 21. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2384/2012 uvedl, že původně zveřejněná reakce dle soudu sama o sobě nevyklučuje použití institutu odpovědi. Podle soudu je pak *nezbytné posoudit, zda byla takto publikovaná odezva způsobilá uvést věc na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplnit nebo zpřesnit, a zda tak byla i přiměřená rozsahu napadeného sdělení.*¹²¹ Zohlednit by se podle soudu mělo též umístění zveřejněné reakce dotčené osoby, tj. zda si veřejnost mohla spojit reakci s původním sdělením.

Pokud se týká rozsahu odpovědi, zákonná úprava zaručuje rozsah přiměřený vzhledem k napadanému sdělení. Pokud by se osoba cítila dotčená pouze částí zveřejněné zprávy, měl by tomu odpovídat též rozsah její odpovědi. Účelem této úpravy je, aby nebyly publikovány nepřiměřeně dlouhé texty odpovědi vzhledem k původnímu sdělení. Podle Nejvyššího soudu pak *dotčená osoba může požadovat uveřejnění odpovědi výrazně kratší, než jaký byl rozsah uveřejněného difamujícího tvrzení. [...] Je současně na dotčené osobě, zda bude reagovat na všechna uveřejněná difamující tvrzení, nebo jen na jejich část.*¹²² Musí však jít o rozsah dostatečný k tomu, aby došlo k nápravě nepravdivých či neúplných sdělení a zmírnění jejich dopadu na dotčenou osobu. Neznamená to tedy, že odpověď rozsahem nesmí přesáhnout

¹¹⁹ § 10 odst. 2 tiskového zákona, obdobně též § 35 odst. 2 vysílacího zákona.

¹²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp.zn. 30 Cdo 2159/2008.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2012, sp.zn. 30 Cdo 2384/2012.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp.zn. 30 Cdo 4629/2007.

původní sdělení. Zejména v případě doplnění uvedeného sdělení či jeho uvedení na správnou míru je nutné předpokládat větší rozsah odpovědi oproti původnímu, nejspíš zjednodušujícímu, sdělení.¹²³

Obdobně, jako tomu bylo u předchozí úpravy tiskové opravy, je i dnes vyžadováno, aby bylo z odpovědi zřejmé, kdo ji činí, jinak by totiž mohlo dojít k záměně autora odpovědi s vydavatelem, případně provozovatelem vysílání. Pro nárok na uveřejnění odpovědi je rozhodné subjektivní pocíťování zásahu do cti, důstojnosti, případně dobré pověsti osoby.¹²⁴

Samotný text odpovědi závisí na dotčené osobě, vydavatel, provozovatel vysílání případně ani soud nejsou oprávněni formulovanou odpověď doplňovat či měnit. Dotčená osoba je oprávněna ve své odpovědi konkrétně popsat skutkový děj či doplnit pro ni významné skutečnosti, čímž odpověď naplní svůj účel jakožto prostředku umožňujícího pluralitu informací.¹²⁵ Omezení soudu spočívající v nemožnosti doplnit navrhované znění odpovědi vyplývá z § 153 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jako „o.s.ř.“), podle kterého je soud vázán žalobním návrhem a nemůže tedy přiznat více, než čeho se žalobce svým návrhem domáhá. Z judikatury však vyplývá možnost požadovanou odpověď oproti navrhovanému znění zkrátit, pokud je v plném znění nepřiměřená napadanému sdělení.¹²⁶ V takovém případě pak soud *musí zároveň konkretizovat a na příslušných pasážích žalobcem požadované omluvy ozřejmit, proč nejsou zákonná hlediska uvedená v § 10 zákona č. 46/2000 Sb. v jednotlivých požadovaných tvrzeních odpovědi naplněna.*¹²⁷

Účelem práva na odpověď je bezprostředně reagovat na nepravdivé, neúplné či zkreslující tvrzení, uvést ho na pravou míru a bránit se tak zásahu do osobnostních práv a současně umožnit pluralitu informací. S cílem zachovat tento účel proto stanovuje zákonná úprava nemožnost požadovat uveřejnění další odpovědi na již zveřejněnou odpověď.¹²⁸ Bez takového ustanovení by se snadno mohly spory o určité výroky skrze právo na odpověď stát

¹²³ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-6410.

¹²⁴ ROZEHNAL, Aleš. § 10 Odpověď. In: ROZEHNAL, Aleš. *Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹²⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2009, sp.zn. 30 Cdo 2740/2008.

¹²⁶ Srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp zn, 30 Cdo 4629/2007, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3312/2016.

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp.zn. 30 Cdo 3312/2016.

¹²⁸ Srov. § 10 odst. 3 tiskového zákona, resp. § 35 odst. 3 vysílacího zákona.

předmětem nekončící výměny názorů, neboť i vydavatel, resp. provozovatel vysílání, má jistě právo se k publikované odpovědi prostřednictvím svého média vyjádřit.¹²⁹

Oproti obecné úpravě občanského zákoníku pro uplatňování nároků ze zásahu do osobnostních práv se u institutu odpovědi může postmortální ochrany dotčených osob domáhat užší okruh oprávněných osob. Práva na uveřejnění odpovědi se mohou domáhat manžel a děti zemřelého, nejsou-li, pak i jeho rodiče. Může přitom nastat situace, kdy se na vydavatele či provozovatele vysílání obrátí více oprávněných osob, v takovém případě by při splnění zákonných požadavků byl vydavatel, resp. provozovatel vysílání, povinen otisknout všechny odpovědi.¹³⁰ Za předpokladu, že by však navrhované odpovědi od různých oprávněných osob byly totožné, anebo tak podobné, že by účelu bylo dosaženo zveřejněním jen jedné odpovědi, nebylo by již potřeba ostatní odpovědi zveřejňovat.

Jak jsem již uvedla výše, nárok na zveřejnění odpovědi nevyklučuje uplatnění nároků vzniklých ze zásahu do osobnostních práv člověka a dobrého jména právnické osoby dle občanského zákoníku. Zákonodárce tuto možnost uplatňovat oba nároky vedle sebe též výslovně zakotvil do tiskového zákona v § 10 odst. 5 a do vysílacího zákona v § 35 odst. 5.

3.2. Dodatečné sdělení

Dalším prostředkem ochrany práv třetích osob, který byl do českého právního řádu představen společně s právem na odpověď je institut dodatečného sdělení, které vychází z ústavně uznané zásady presumpce nevinny. Účelem tohoto institutu je zajistit zveřejnění informace o pravomocném rozhodnutí, kterým se končí trestní či přestupkové řízení vedené proti osobě, která se uveřejnění této informace domáhá.

Právo na dodatečné sdělení je institutem, který před účinností současného tiskového zákona nebyl v českém právu zakotven. Za první republiky existoval pouze delikt výčitky trestního stíhání nebo trestu, jehož skutkovou podstatu naplnil ten, kdo jinému veřejně vyčetl, že proti němu bylo vedeno trestní řízení, navzdory tomu, že v něm nebyl uznán vinným, anebo kdo veřejně vyčetl odsouzení jiného, přestože uložený trest již byl například vykonán či promlčen, přičemž dotčená osoba svým chováním takovou výčitku nevyprovokovala. Prohlašované sdělení o dotčené osobě tedy bylo buď nepravdivé, anebo přinejmenším

¹²⁹ ROZEHNAL, Aleš. § 10 Odpověď. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹³⁰ CHALOUPKOVÁ, Helena. § 10 [Odpověď]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 28.

zkreslené. Delikt byl zpravidla postihován soukromou žalobou, byl-li však na straně žalovaného jmenovaný orgán státu, postihoval se delikt žalobou veřejnou. Pokud byl delikt spáchán obsahem tisku, hrozila pachateli pokuta až do výše 5.000 Kč, anebo trestem vězení na 3 dny až na 3 měsíce.¹³¹

Současné právo na dodatečné sdělení, které je upraveno v § 11 a násl. tiskového zákona, zcela obdobně též v § 36 a násl. vysílacího zákona, závisí v povinnosti vydavatele, případně provozovatele vysílání, zveřejnit na žádost oprávněné osoby informaci o konečném výsledku řízení, pokud bylo v periodickém tisku, resp. v rozhlasovém nebo televizním vysílání, uveřejněno sdělení o trestním či přestupkovém řízení, které dosud nebylo pravomocně ukončeno, vedeném proti této oprávněné osobě, přičemž tato osoba musí být z uveřejněného sdělení identifikovatelná. Účelem tohoto institutu je tedy posílení presumpce nevinny v mediálním prostředí.¹³²

V praxi tedy připadá použití dodatečného sdělení v případě, kdy je v periodickém tisku, resp. v rozhlasovém či televizním vysílání zcela oprávněně publikována informace o probíhajícím trestním či přestupkovém řízení proti určité osobě, která se následně, po skončení řízení, prostřednictvím institutu dodatečného sdělení domáhá uveřejnění informace o konečném, typicky zprošťujícím, rozhodnutí ve věci. Obdobně jako u práva na odpověď i zde platí, že totožnost osoby nemusí být v původním sdělení výslovně uvedena, postačí, pokud je z kontextu zřejmé, o koho se jedná.¹³³ Pokud by však bylo v tisku či v rámci vysílání publikována neúplná, nepravdivá či zkreslující informace o pravomocně skončeném řízení, nebylo by již možné uplatňovat ochranu prostřednictvím dodatečného sdělení, v úvahu by zde připadal již zmiňovaný institut odpovědi, případně obecná ochrana osobnosti dle občanského zákoníku.¹³⁴

Zákonná úprava ukládá vydavateli i provozovateli vysílání povinnost dodatečné sdělení uveřejnit, obdobně jako v případě práva na odpověď přitom nejsou oprávněni do znění dodatečného sdělení zasahovat. Samotné dodatečné sdělení může kromě samotné informace o pravomocném výsledku řízení též obsahovat související informace, které čtenáři umožní

¹³¹ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4. s. 19.

¹³² Srov. BARTOŇ, Michal. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-367-x. s. 83.

¹³³ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-6410.

¹³⁴ CHALOUPKOVÁ, Helena. § 11 [Dodatečné sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s.36.

propojit dodatečné sdělení s původní zprávou, tj. zejména informace o skutku, pro který byla osoba stíhána, případně podklady či odůvodnění rozhodnutí. Dodatečné sdělení, jehož znění stanoví žadatel, by se však mělo omezit na tato skutková tvrzení, hodnocení či úvahy žadatele nejsou na místě.¹³⁵

Funkce dodatečného sdělení je naplněna zveřejněním informace o konečném výsledku řízení. Pokud se tedy oprávněná osoba též cítí být dotčena na svých osobnostních právech a pociťuje v souvislosti se zveřejněnou informací újmu, musí využít obecné prostředky ochrany osobnosti, případně, jsou-li splněny zákonné podmínky, právo na odpověď.¹³⁶

Zákonná úprava zcela obdobně jako v případě práva na odpověď poskytuje též v případě dodatečného sdělení postmortální ochranu, toto právo tak mohou po smrti oprávněné osoby uplatnit jeho manžel a děti, a pokud jich pozůstalý nemá, pak jeho rodiče. Srovnatelně též u práva na dodatečné sdělení platí, že jeho uplatnění neznemožňuje ochranu osobnostních práv a práv na ochranu jména a dobré pověsti právnické osoby dle občanského zákoníku.¹³⁷

3.3. Realizace práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení

Uplatnění práva na odpověď a na dodatečné sdělení je v tiskovém a vysílacím zákoně upraveno společně, neboť podmínky realizace obou těchto práv jsou velmi obdobné. V následujících odstavcích proto přiblížím způsob uplatnění těchto práv společně, přičemž východiskem budou ustanovení § 12 a násl. tiskového zákona, resp. § 37 a násl. vysílacího zákona.

Formální podmínkou žádosti o uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení adresované vydavateli, případně provozovateli vysílání, je její písemná forma. Domáhá-li se dotčená osoba práva na uveřejnění odpovědi, musí z takové žádosti vyplývat, *v čem se skutkové tvrzení, obsažené v uveřejněném sdělení, dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti právnické osoby.*¹³⁸ Pokud v žádosti nebude označeno napadané tvrzení, bude třeba jej dovozovat z textu odpovědi.¹³⁹ Jak již jsem uvedla výše, text

¹³⁵ ROZEHNAL, Aleš. § 11 Dodatečné sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹³⁶ Srov. CHALOUPKOVÁ, Helena. § 11 [Dodatečné sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s.36.

¹³⁷ Srov. § 11 tiskového zákona, § 36 vysílacího zákona.

¹³⁸ § 12 odst. 2 tiskového zákona, shodně též § 37 odst. 2 vysílacího zákona.

¹³⁹ Srov. CHALOUPKOVÁ, Helena. § 12 [Podávání a náležitosti žádosti o uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 37

odpovědi nebo dodatečného sdělení formuluje oprávněná osoba, návrh jejich znění je proto pochopitelně nutnou součástí žádosti o jejich uveřejnění.

Zákonná úprava stanovuje pro uplatnění těchto práv prekluzivní hmotněprávní lhůty, po jejichž uplynutí se již nelze práva na uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení domáhat. To lze odůvodnit účelem těchto institutů a jejich schopností tento účel naplnit. Pokud by se totiž oprávněné osoby domáhaly uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení v delší časově prodlevě od uveřejnění původního sdělení, resp. od pravomocného rozhodnutí, kterým se končí trestní či přestupkové řízení, uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení by již nebylo aktuální, náprava by nebyla efektivní a ani příjemci těchto sdělení by si již nemuseli novou informaci propojit s původním sdělením.¹⁴⁰

Pro právo na odpověď je proto v zákonné úpravě stanovena prekluzivní lhůta k doručení žádosti o uveřejnění vydavateli či provozovateli vysílání v délce 30 dnů ode dne uveřejnění původního sdělení.¹⁴¹ V případě dodatečného sdělení se třicetidenní lhůta k doručení žádosti počítá od právní moci rozhodnutí, kterým bylo řízení pravomocně skončeno, případně od zrušení pravomocného rozhodnutí. Není-li v obou případech žádost včas doručena vydavateli či provozovateli vysílání, právo zaniká.

V případě obou popisovaných institutů je vydavatel, resp. provozovatel vysílání povinen odpověď nebo dodatečné sdělení uveřejnit. Tiskový a vysílací zákon přitom blíže stanovují podmínky, za kterých mají být uveřejněny. Zákony kladou důraz předně na to, aby byly odpověď či dodatečné sdělení uveřejněny způsobem, který zajistí dosah informace k těm adresátům, kteří jsou seznámeni s původním sdělením. V tiskovém zákoně je proto požadavek publikace *ve stejném periodickém tisku, v němž bylo uveřejněno napadené sdělení, a to takovým způsobem, aby nové sdělení bylo umístěním a formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému sdělení, a je-li napadena pouze jeho část, této jeho části.*¹⁴² Publikovaná odpověď či dodatečné sdělení by tak měli být zařazeny do stejné části tisku, tj. rubriky, případně na stejné

¹⁴⁰ ROZEHNAL, Aleš. § 12 Podávání a náležitosti žádosti o uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁴¹ Tiskový ani vysílací zákon neobsahují zvláštní úpravu počítání času, je proto třeba vycházet z úpravy občanského zákoníku, podle které lhůta určená podle dnů počíná dnem, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek, v konkrétním případě práva na odpověď tedy lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni uveřejnění sdělení, v případě dodatečného sdělení pak lhůta počíná běžet dnem následujícím po dni právní moci rozhodnutí. Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. (srov. § 605, § 607 občanského zákoníku).

¹⁴² § 13 odst. 1 písm. a) tiskového zákona.

hodnotné místo v periodickém tisku, a vzhledem, tj. např. velikostí a typem písma, odpovídat původnímu sdělení.¹⁴³

Obdobně požaduje vysílací zákon uveřejnění ve stejném pořadu, ve kterém bylo uveřejněno původní sdělení, a nebude-li to možné, pak *ve stejné hodnotném vysílacím čase, v jakém bylo uveřejněno napadené sdělení*, přičemž forma a rozsah mají být opět přiměřené původnímu sdělení.¹⁴⁴ Nemá-li tak pořad více dílů a dojde-li tak ke zveřejnění v rámci jiného pořadu, hrozí, že bude informace prezentována zcela odlišnému publiku, než tomu bylo v případě původnímu sdělení. Oproti tiskovému zákonu zde zároveň není kladen požadavek na umístění odpovědi či dodatečného sdělení v rámci pořadu, závisí tedy na provozovateli vysílání, kde odpověď či dodatečné sdělení uveřejní, zpravidla tak tomu bývá na konci pořadu.¹⁴⁵

Odpověď a dodatečné sdělení musí být takto při uveřejnění výslovně označeny. Vydavatel a provozovatel vysílání jsou povinni je uveřejnit na vlastní náklady, a to ve stejném jazyce, v jakém bylo publikováno původní sdělení. Zákon ukládá vydavateli periodického tisku uvést u odpovědi či dodatečného sdělení jméno a příjmení, respektive název osoby, která o uveřejnění žádá. Provozovatel vysílání má tuto povinnost, pokud o to oprávněná osoba požádala.¹⁴⁶ *Z podstaty institutu odpovědi však vyplývá, že ji činí osoba odlišná od provozovatele a při neuvedení žadatele ztrácí odpověď z pohledu veřejnosti ve většině případů smysl.*¹⁴⁷

Samotné uveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení je vydavatel i provozovatel vysílání povinen provést do 8 dnů od doručení žádosti o uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení. Tiskový zákon přitom reflektuje situace, kdy má periodický tisk delší periodicitu, než je 8 dní, a pro takové případy ukládá vydavateli povinnost uveřejnit odpověď či dodatečné sdělení v nejbližším následujícím vydání stejného periodického tisku. V osmidenní lhůtě je však vydavatel povinen o tomto postupu písemně informovat oprávněnou osobu a současně

¹⁴³ ROZEHNAL, Aleš. § 13 Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁴⁴ § 38 odst. 1 písm. a) vysílacího zákona.

¹⁴⁵ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 38 [Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-143-7. s. 150.

¹⁴⁶ Srov. § 13 odst. 1 písm. e) tiskového zákona a § 38 odst. 1 písm. e) vysílacího zákona.

¹⁴⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 38 [Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-143-7. s. 150.

uvést, ve kterém vydání bude odpověď či dodatečné sdělení uveřejněno. Na rozdíl od toho lze u rozhlasového a televizního vysílání předpokládat, že uveřejnění požadované odpovědi či dodatečného sdělení bude možné v osmidenní lhůtě vždy zajistit a zákon tak neumožňuje pozdější uveřejnění.¹⁴⁸

Zákonná úprava pamatuje též na situaci, kdy není možné odpověď či dodatečné sdělení zveřejnit ve stejném periodickém tisku, pokud např. tento tisk již není dále vydáván, či v rámci vysílání téhož provozovatele, pokud mu zanikne oprávnění. Za takové situace je vydavatel povinen na vlastní náklad zajistit zveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení v jiném periodickém tisku, na kterém se dohodne s žadatelem, a současně sjednají, na jakém místě a jakou formou má být odpověď či dodatečné sdělení uveřejněno. Vysílací zákon tuto situaci řeší lehce odlišně, když provozovateli, kterému zaniklo oprávnění, ukládá zajistit na vlastní náklady uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení v rozhlasovém nebo televizním vysílání jiného provozovatele, které bude mít podobný dosah ve stejném regionu, jako vysílání původního provozovatele. Žadatel zde tedy nemůže ovlivnit, v jakém rozhlasovém či televizním vysílání bude jeho odpověď či dodatečné sdělení zveřejněno, nicméně zákonná ustanovení skrze stanovení podmínek pro určení jiného provozovatele vysílání zajišťují co možná nejúčinněji zachovat účel těchto institutů.¹⁴⁹

Zákonná úprava však stanovuje též výjimky, ve kterých vydavatel a provozovatel vysílání nejsou povinni odpověď nebo dodatečné sdělení zveřejnit. Podle § 15 tiskového zákona, resp. § 40 vysílacího zákona, tak vydavatel či provozovatel vysílání mohou uveřejnění odmítnout, pokud by se tím dopustili spáchání trestného činu či přestupku, pokud by zveřejnění navrhovaného znění bylo v rozporu s dobrými mravy,¹⁵⁰ anebo pokud *napadené sdělení je citací třetí osoby určené pro veřejnost nebo jeho pravdivou interpretací a jako takové bylo označeno nebo prezentováno*. V případě citace se tedy výjimka vztahuje pouze na případy, kdy sdělení třetí osoby bylo výslovně určeno ke zveřejnění, anebo pokud lze z okolností sdělení zveřejnění předpokládat, např. jedná-li se o projev tiskového mluvčí.¹⁵¹ Osoby dotčené citací

¹⁴⁸ Srov. CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. § 38 [Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-143-7. s. 150.

¹⁴⁹ Srov. § 13 odst. 4 tiskového zákona, § 38 odst. 3 vysílacího zákona.

¹⁵⁰ Dobrými mravy se rozumí *souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních*. (srov. např. Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2002, sp.zn. III. ÚS 567/02.)

¹⁵¹ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-641.

třetích osob se však mohou domáhat ochrany svých práv prostřednictvím běžných prostředků na ochranu osobnosti a dobrého jména a pověsti právnické osoby.

Vydavatel ani provozovatel vysílání dále nejsou povinni uveřejnit odpověď, *jestliže žádost o její uveřejnění směřuje vůči sdělení uveřejněnému na základě prokazatelného předchozího souhlasu osoby, která žádost podala.*¹⁵² Tento souhlas přitom postačí konkludentně, musí však být ze souvislostí odvoditelný.¹⁵³ Pro povinnost zveřejnit dodatečné sdělení je dále dána výjimka v případě, kdy vydavatel či provozovatel vysílání již před obdržetím žádosti o jeho uveřejnění z vlastní iniciativy a při splnění zákonných požadavků na dodatečné sdělení obdobné sdělení již uveřejnili.¹⁵⁴

Z kontextu tiskového a vysílacího zákona však vyplývá ještě další výjimka mimo ty stanovené výslovně v § 15 tiskového zákona, resp. v § 40 vysílacího zákona. S ohledem na to, že vydavatel ani provozovatel vysílání neodpovídají za pravdivost sdělení obsažených v reklamních sděleních, nejde-li o jejich vlastní propagaci, nelze úspěšně uplatňovat tato práva vzhledem ke sdělením, jež byla obsahem publikované reklamy.

Jak jsem již uvedla výše, může se oprávněná osoba v případě odepření uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení, anebo v případě nedodržení podmínek jejich uveřejnění domáhat svého práva žalobou u soudu. Stejný prostředek může oprávněná osoba použít též tehdy, kdy se nepodařilo uzavřít dohodu o uveřejnění u náhradního vydavatele v případě nemožnosti otisknout odpověď či dodatečné sdělení v původním periodickém tisku. Zákon stanoví i zde prekluzivní lhůtu 15 dnů, ve které musí být návrh podán k příslušnému soudu. Lhůta se počítá ode dne uplynutí osmidenní lhůty ke zveřejnění odpovědi nebo dodatečného sdělení, s výjimkou případů, kdy např. existuje delší prodleva mezi jednotlivými vydáními periodického tisku, anebo v případě zveřejnění vadné odpovědi či dodatečného sdělení. *V takových případech začíná běžet lhůta pro podání návrhu soudu ode dne, kdy začalo být šířeno periodikum, ve kterém měly být odpověď či dodatečné sdělení zveřejněno, a nebylo, resp. ode dne, kdy začalo být šířeno periodikum, které obsahovalo vadnou odpověď či vadné dodatečné sdělení.*¹⁵⁵ Lhůta 15 dnů pro podání žalobního návrhu k soudu je dána též tehdy,

¹⁵² § 15 odst. 2 tiskového zákona, shodně § 40 odst. 2 vysílacího zákona.

¹⁵³ CHALOUPKOVÁ, Helena. § 15 [Výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď a dodatečné sdělení]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3. s. 46.

¹⁵⁴ § 15 odst. 3 tiskového zákona, shodně § 40 odst. 3 vysílacího zákona.

¹⁵⁵ ROZEHNAL, Aleš. § 14 Uplatnění práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení u soudu. In: ROZEHNAL, Aleš. *Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

kdy vydavatel či provozovatel vysílání uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení odepřel, anebo kdy provozovatel, kterému zaniklo oprávnění provozovat rozhlasové nebo televizní vysílání, nezajistil uveřejnění u jiného provozovatele.¹⁵⁶ Není-li návrh v této lhůtě podán k soudu, právo domáhat se uveřejnění u soudu zaniká.

Pokud návrh odpovědi či dodatečného sdělení nesplňuje zákonné podmínky popsané výše, soud žalobu zamítne. Vždy přitom zkoumá předně míru uváděného zásahu do osobní cti, důstojnosti či dobré pověsti a jména, kterou porovnává s právem na svobodu projevu.¹⁵⁷ Soud nemá právo rozšiřovat navrhované znění odpovědi či dodatečného sdělení, smí však žalobě vyhovět jen částečně a rozhodnout tak o povinnosti uveřejnění části odpovědi či dodatečného sdělení, jak je již popsáno výše. Nabízí se otázka, zda uveřejnit jen zákonnou část navrhovaného znění mají též vydavatelé a provozovatelé vysílání. Pokud by uveřejněním byl naplněn účel institutů, byl by takový postup jistě namístě. Nicméně by vždy záleželo na případném následném posouzení jeho naplnění soudem. Podle rozhodnutí Vrchního soudu v Praze by se však vydavatel, na rozdíl od soudu, který může vyhovět i jen částečně, měl omezit na zveřejnění či zamítnutí žádosti. Pokud by však vydavatelem uveřejněné znění již naplnilo účel sledovaný tímto institutem a soud by se ztotožnil důvodností částečného zveřejnění, lze předpokládat, že by případnou žalobu zamítl.¹⁵⁸

Ve vztahu k odpovědi Nejvyšší soud judikoval, že pokud navržené znění odpovědi není schopné naplnit účel uvést skutkové tvrzení na pravou míru, *nemůže být žalobě na uveřejnění odpovědi v tomto znění vyhověno v důsledku nenaplnění předpokladů vyplývajících z ustanovení § 10 odst. 2 tiskového zákona. Není přitom věcí soudu, aby neúplné nebo ne zcela logické znění odpovědi sám domýšlel, resp. jinak dotvářel.*¹⁵⁹ Z judikatury pak vyplývá též striktní dodržování zákonných mantinelů institutu odpovědi, zejm. toho, že se má navrhovaný text omezit čistě na skutková tvrzení potřebná pro uvedení sdělené informace na pravou míru.

Soudem příslušným rozhodovat o návrzích na uveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení je v souladu s § 9, § 84 a násl. o.s.ř. okresní soud, v jehož obvodu má sídlo vydavatel,

¹⁵⁶ Srov. ROZEHNAL, Aleš. § 15 Výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď a dodatečné sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X. Srov. též ROZEHNAL, Aleš. § 35 Právo na odpověď. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁵⁷ Srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp.zn. 30 Cdo 2711/2006.

¹⁵⁸ SOKOL, Tomáš. Tiskový zákon – deset let účinnosti. *Právní rádce* [online]. 24. 3. 2010 [cit. 2018-07-30]. ISSN 1210-4817. Dostupné z: <https://pravnickadce.ihned.cz/c1-41717760-tiskovy-zakon-deset-let-ucinnosti>.

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp.zn. 30 Cdo 2711/2006.

resp. provozovatel vysílání. Pokud by byla vydavatelem, resp. provozovatelem vysílání zahraniční osoba, musí se oprávněné osoby v souladu s § 86 odst. 3 o.s.ř. obrátit na soud, v jehož obvodu je v České republice umístěn její závod, resp. organizační složka jeho závodu, případně by příslušný soud dle § 11 odst. 3 o.s.ř. určil Nejvyšší soud.

S ohledem na to, že judikatura Nejvyššího soudu vztahující se k právu na odpověď či k dodatečnému sdělení není příliš rozsáhlá, lze dovozovat, že uplatňování těchto nároků nebývá častým předmětem sporu.¹⁶⁰ Je pak otázkou, jak dalece se jedná o aktivně využívané právní instituty, a to jednak s ohledem na sestupnou tendenci popularity tištěných médií, jednak při zohlednění relativně velkého množství požadavků kladených na žadatele o uveřejnění. V článcích či pořadech se rovněž stále více setkáváme s citacemi výroků třetích osob, pro které nelze právo na odpověď uplatňovat. Důsledkem zamítání žádostí pak může být i fakt, že se dotčené osoby se svou žádostí obracejí chybně na šéfredaktory místo na vydavatele.¹⁶¹ Pro dotčené osoby je tak často snazší domáhat se svých práv prostředky na ochranu osobnosti a jména a dobré pověsti právnické osoby. Pokud tedy neuspějí s žádostí u vydavatele či provozovatele vysílání, obracejí se na soudy přímo s nároky na zadostiučinění dle občanského zákoníku, kde je jejich uplatnění snazší. Případně může dojít též ke spojení obou věcí v jedno soudní řízení.¹⁶²

Jedním ze způsobů, jak tyto instituty zefektivnit, by bylo požadování vyššího peněžitého zadostiučinění v rámci soudních řízení o neoprávnění nezveřejnění odpovědi či dodatečného sdělení. Pokud by pak soudy vyšší odškodnění dotčeným osobám na jejich návrh přiznávaly, vznikl by tak z dlouhodobého hlediska výraznější tlak na vydavatele a provozovatele vysílání, kteří by se pak podávaným žádostem důkladněji věnovali, neoprávněně je nezamítali a s instituty bychom se tak setkávali častěji.

3.4. Doplnující informace

V souvislosti s novelou tiskového zákona č. 305/2013 Sb. byl do tiskového zákona s účinností k 1. 11. 2013 zařazen další institut ochrany práv třetích osob v mediálním prostředí, a to právo na zveřejnění doplňující informace. Novela zavedla do tiskového zákona novou

¹⁶⁰ V současné době existuje dle on-line databáze Nejvyššího soudu a právnické databáze Beck-online 21 rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se touto problematikou zabývají.

¹⁶¹ SOKOL, Tomáš. Tiskový zákon – deset let účinnosti. *Právní rádce* [online]. 24. 3. 2010 [cit. 2018-07-30]. ISSN 1210-4817. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-41717760-tiskovy-zakon-deset-let-ucinnosti>.

¹⁶² Spojení řízení však nemohou využívat právnické osoby, a to z procesních důvodů vyplývajících z § 9 odst. 1 písm. i) o.s.ř., podle kterého rozhodují ve věcech ochrany názvu a pověsti právnické osoby v prvním stupni krajské soudy. Oproti tomu v případě institutů odpovědi a dodatečného sdělení rozhodují v prvním stupni okresní soudy.

kategorii periodického tisku, a to periodický tisk územního samosprávného celku (dále též jako „radniční noviny“). Tím se dle § 3 písm. g) tiskového zákona rozumí *periodický tisk, jehož vydavatelem je obec, kraj nebo hlavní město Praha nebo jeho městská část (dále jen „územní samosprávný celek“)* nebo právnická osoba zřízená či založená územním samosprávným celkem či společně více územními samosprávnými celky nebo právnická osoba, kterou územní samosprávný celek sám nebo spolu s dalšími územními samosprávnými celky ovládá podle zvláštního právního předpisu, anebo periodický tisk, jehož obsah, vydání a veřejné šíření zajišťuje jiný vydavatel na základě smlouvy s územním samosprávným celkem či společně s více územními samosprávnými celky, který musí být jako periodický tisk územního samosprávného celku dle § 8 odst. 1 písm. b) tiskového zákona označen.

Podle důvodové zprávy této novely je cílem úpravy radničních novin vyváženost a objektivita poskytovaných informací o činnosti zastupitelstev a snížení rizika vytváření korupčního prostředí. Potřebnost zvláštní úpravy přitom zákonodárce odůvodnil snadným omezováním svobodné soutěže politických sil právě prostřednictvím radničních novin, které jsou navíc zpravidla vydávány na náklady obce či kraje a často v nich bývaly publikovány pouze názory či příspěvky vládnoucích politických sil, zatímco o názorech opozice a jejich protinávrzích se veřejnost z radničních novin často nedočetla. Zakotvení periodického tisku územního samosprávného celku tak sleduje umožnění svobodné soutěže politických sil, stejně tak i zajištění názorové plurality a informovanosti adresátů. Nově zavedený institut doplňující informace pak má sloužit k účinnému prosazení těchto cílů.¹⁶³

Právo na uveřejnění doplňující informace úzce souvisí s § 4a tiskového zákona, podle kterého je vydavatel radničních novin *povinen poskytovat objektivní a vyvážené informace o územním samosprávném celku a poskytnout přiměřený prostor pro uveřejnění sdělení, které vyjadřuje názory členů zastupitelstva územního samosprávného celku, týkající se tohoto územního samosprávného celku*. Tímto ustanovením zákon sleduje zajištění plurality informací na regionální úrovni. Podle důvodové zprávy je však třeba, za současného umožnění vyjádřit se všem členům voleného zastupitelstva, nezasahovat příliš do práv vydavatele, kterému nevzniká povinnost otisknout celé znění takového sdělení bez dalšího. Vydavatel má dle tohoto ustanovení povinnost poskytnout přiměřený prostor a přísluší mu tedy právo redakčních úprav.¹⁶⁴

¹⁶³ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 305/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů, č. 305/2013 Dz. Dostupné v rámci databáze BECK on-line.

¹⁶⁴ Tamtéž.

Pokud vydavatel radničních novin některému členovi zastupitelstva neposkytne prostor pro uveřejnění jeho názorů či sdělení týkajících se tohoto územně samosprávného celku, anebo pokud poskytne prostor nepřiměřený, nabízí zákon dotčenému členovi zastupitelstva možnost uplatnit právo na uveřejnění doplňující informace dle § 11a tiskového zákona. Na rozdíl od institutů odpovědi či dodatečného sdělení se právo na uveřejnění sdělení zastupitele v radničních novinách neváže na předchozí publikaci jakéhokoliv článku, nemusí žádné předchozí sdělení doplňovat či uvádět na správnou míru. Oproti předchozím institutům zde není sledována ochrana osobnostních práv, ale svobodná soutěž politických subjektů a právo na informace adresátů radničních novin, tj. zpravidla voličů do místních zastupitelstev. V porovnání s prvními dvěma instituty tak v případě doplňující informace není vyloučen ani požadavek na uveřejnění kritiky a jiných hodnotících soudů, podmínkou zveřejnění není ani nepravdivost či neúplnost dříve publikovaných tvrzení.¹⁶⁵

Uveřejnění doplňující informace může oprávněný člen zastupitelstva po vydavateli radničních novin požadovat, pokud vydavatel jeho sdělení dle § 4a neuveřejnil do tří měsíců od jeho doručení, případně, je-li periodicita radničních novin delší, pokud sdělení vydavatel neuveřejnil v nejbližším následujícím vydání radničních novin. Práva na uveřejnění doplňující informace se pak může domáhat též tehdy, pokud dle dotčeného zastupitele nebyl poskytnut prostor přiměřený. Tiskový zákon ukládá vydavateli zcela logicky uveřejnit doplňující informaci v těch radničních novinách, ve kterých bylo původně uveřejnění sdělení člena zastupitelstva odmítnuto, případně kde mu byl v rozporu se zákonem poskytnut nepřiměřený prostor. Při uveřejnění pak musí uveřejněné sdělení označit slovy „doplňující informace“.

Obdobně, jako je tomu v případě práva na odpověď, platí i pro doplňující informaci, že se dotčený člen zastupitelstva nemůže domáhat uveřejnění další doplňující informace k jeho již uveřejněné doplňující informaci.¹⁶⁶

Realizace institutu obecně vychází z v době přijetí novely již zavedeného institutu práva na odpověď a na dodatečné sdělení. I v případě doplňující informace tak žádost o její uveřejnění musí mít písemnou formu a obsahovat návrh textu, který má být zveřejněn. V ustanovení § 15a odst. 2 tiskového zákona je žadateli stanovena prekluzivní lhůta 3 měsíců,¹⁶⁷ která běží od uplynutí lhůty pro zveřejnění sdělení, tedy od uplynutí 3 měsíců od doručení sdělení vydavateli,

¹⁶⁵ ROZEHNAL, Aleš. § 11a Doplňující informace. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁶⁶ Srov. § 11a odst. 2 tiskového zákona.

¹⁶⁷ Lhůta byla dle důvodové zprávy stanovena s ohledem na běžnou čtvrtletní periodicitu radničních noviny.

resp. ode dne, kdy mělo být sdělení uveřejněno v nejbližším následujícím vydání radničních novin v případě delší periodicity, případně ode dne, kdy bylo v radničních novinách uveřejněno sdělení dotčeného člena zastupitelstva, kterému však nebyl poskytnut přiměřený prostor. Povinnost uveřejnit doplňující informaci pak vydavatel radničních novin nemá, pokud by byl uveřejněním požadovaného znění spáchán trestný čin či přestupek, případně by uveřejnění bylo v rozporu s dobrými mravy.¹⁶⁸

Mechanismus uplatňování práva na zveřejnění doplňující informace vychází z úpravy práva na odpověď a na dodatečné sdělení, která se dle § 15a odst. 3 tiskového zákona použije obdobně.¹⁶⁹ Vydavatel tedy doplňující informaci publikuje na vlastní náklady s uvedením jména a příjmení zastupitele, který o uveřejnění žádá, a to do 8 dnů ode dne doručení žádosti o uveřejnění doplňující informace. Lze též odvodit, že pokud vydavatel přestane radniční noviny vydávat, je povinen zajistit po dohodě se zastupitelem náhradní prostor pro otištění jeho doplňující informace.

Obdobně jako v případě práva na odpověď a na dodatečné sdělení se i v případě doplňující informace může dotčený zastupitel obrátit s žalobou na soud, přičemž pro soudní přezkum platí totéž, co bylo uvedeno výše pro institut odpovědi a dodatečného sdělení.¹⁷⁰ Kontrola a dozor podle zákonů upravujících územní samosprávné celky je tak vyloučena.¹⁷¹

Již jsem uvedla, že jednou ze základních zákonných podmínek pro uplatnění práva na uveřejnění sdělení zastupitele, a tedy i doplňující informace, je, aby se sdělení týkalo daného územního samosprávného celku. V této souvislosti se Nejvyšší soud zabýval otázkou vymezení, kdy sdělení má vztah k územně samosprávnému celku a kdy již nelze o souvislosti uvažovat, a to ve svém rozhodnutí ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5262/2016. Nejvyšší soud zde dal za pravdu soudům prvního a druhého stupně, které žalobě zastupitele města Štětí na uveřejnění doplňující informace nevyhověly, a to s odkazem na nenaplnění podmínky souvislosti sdělení s územním samosprávným celkem. Žalobce ji v tomto případě dovozoval ze skutečnosti, že v rámci svého sdělení mimo jiné uvedl, že byl odmítnut jeho návrh na zařazení tématu dopadů těžby hnědého uhlí v okolních obcích na program jednání zastupitelstva. Soudy prvního i druhého stupně však nepovažovaly tuto zmínku za dostatečně významnou pro založení práva dle § 4a tiskového zákona, sdělení se podle nich netýkalo konkrétního územního

¹⁶⁸ Srov. § 15 odst. 3 ve spojení s § 15 odst. 1 písm. a), b) tiskového zákona.

¹⁶⁹ Použijí se konkrétně §§ 13 – 15 tiskového zákona, s výjimkou § 15 odst. 1 písm. c) a § 15 odst. 2, 3.

¹⁷⁰ Srov. § 15a odst. 3 tiskového zákona ve spojení s § 14.

¹⁷¹ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 305/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů, č. 305/2013 Dz. Dostupné v rámci databáze BECK on-line.

samosprávného celku. Podle odvolacího soudu by *informace uveřejňované v periodickém tisku územního samosprávného celku [...] měly mít skutečný přínos pro občany tohoto samosprávného celku, měly by být objektivní a vyvážené,*¹⁷² což v posuzovaném případě nebylo naplněno. Dovolací soud se ztotožnil též s názorem odvolacího soudu, podle kterého by samotný fakt, že určité téma nebylo zařazeno na program jednání zastupitelstva, byl nepřiměřeně širokým výkladem § 4a tiskového zákona. Nejvyšší soud zdůraznil, že zákon nestanovuje hlediska pro stanovení existence vztahu sdělení k územnímu samosprávnému celku a je proto na soudech, aby v každém posuzovaném případě tento vztah zhodnotily dle konkrétních okolností.¹⁷³

Účelem zakotvení institutu doplňující informace do právního řádu byla dle důvodové zprávy podpora mimosoudního řešení sporů mezi členy zastupitelstva a vydavateli pro neuveřejňování opozičních názorů či informací o jednání zastupitelstva, na které vládnoucí politické subjekty nechtěly v regionálním tisku poukazovat. Jedná se tak o institut svým účelem výrazně odlišný od práva na odpověď a dodatečné sdělení. Na rozdíl od těchto institutů právní řád zároveň nenabízí alternativní prostředky, jak toto právo uplatit, jako jsou v případě odpovědi a dodatečného sdělení úprava ochrany osobnosti a dobrého jména a pověsti právnických osob. Úprava práva na doplňující informaci je tak jistě vhodným řešením nabízející záruku pro opoziční zastupitele, aby měli možnost uveřejnit své názory k aktuálnímu dění na lokální úrovni. Skutečnost, že se jedná o využívaný prostředek podporující politickou soutěž, který se však ne nutně obejde bez soudního sporu, lze podpořit i aktuálně vedenou exekucí proti obci Častolovice, které byla pravomocně uložena povinnost uveřejnit v radničních novinách tři články opozičních zastupitelek.¹⁷⁴

3.5. Aplikace institutů ochrany práv třetích osob v prostředí internetu

S rozvojem technologií a zejména v souvislosti s každodenním využíváním internetového zpravodajství na úkor tradičních médií jako jsou tisk, rozhlas či televize, se nabízí otázka právní úpravy internetového prostředí a použitelnosti institutů upravených tiskovým a vysílacím zákonem též ve vztahu ke sdělením uveřejňovaným na internetu. Internet a sdělení na něm šířená nejsou zatím, vzhledem k dynamice svého rozvoje, komplexně upravena. V této oblasti se tak s ohledem na povahu média setkáváme s poměrně významným vlivem

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5262/2016.

¹⁷³ srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5262/2016.

¹⁷⁴ Události: Častolovice v exekuci. In: *Česká televize* [online]. 30. 7. 2018 [cit. 2018-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328-udalosti/218411000100730/video/635198>.

samoregulace, kterou iniciuje Sdružení pro internetový rozvoj v České republice, které v rámci své činnosti přijalo Etický kodex přebírání a využívání cizího obsahu na internetu, který vychází i z příslušných směrnic Evropské unie.¹⁷⁵

Internet jako digitální médium bývá řazen mezi tzv. nová média, která lze definovat jako *mediální technologie založené na digitálním, číselném zpracování dat*,¹⁷⁶ je pro ně typická obousměrná výměna informací mezi médii a adresáty sdělení. Právní regulace je částečně obsažena v zákoně č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, který zpracovává Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. 6. 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu. Pro oblast audiovizuálních mediálních služeb se pak úprava nachází v zákoně č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání, který vychází z již zmiňované směrnice Evropské unie o audiovizuálních mediálních službách. Tento zákon se vztahuje na pořady srovnatelné s podobou a obsahem televizního vysílání, které jsou však šířené prostřednictvím internetu. Za jejich obsah nese redakční odpovědnost poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání.¹⁷⁷ Ze zákona o některých službách informační společnosti pak vyplývá omezená odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášených informací v případech, kdy *přenos sám iniciuje, zvolí uživatele přenášené informace, nebo zvolí nebo změní obsah přenášené informace*.¹⁷⁸

K otázce odpovědnosti za obsah vkládaný třetími osobami, typicky v rámci diskuzí či komentářů,¹⁷⁹ se vyjádřil ESLP v rozhodnutí ve věci Delfi AS v. Estonsko, ve kterém dospěl k závěru, že odpovědnost za příspěvky pod články na internetu nese provozovatel zpravodajského serveru. Zpravodajský server Delfi umožňoval čtenářům komentovat jednotlivé články, přičemž neslušné či nevhodné komentáře byly provozovatelem odstraňovány, a to i na popud ostatních čtenářů, kteří vulgární komentáře nahlašovali. V roce 2006 zde došlo k publikování článku o jisté dopravní firmě a o zrušení ledových cest k přilehlým ostrovům, který vyvolal dlouhou diskuzi mezi komentujícími čtenáři. Dotčená firma se následně domáhala odstranění urážejících komentářů a odškodného. Komentáře sice provozovatel bezodkladně odstranil, odškodné však dopravní firmě uhradit nechtěl a spor se

¹⁷⁵ Tj. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES ze dne 29. 4. 2004, Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. 3. 2010 a Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/31/ES ze dne 8. 6. 2000.

¹⁷⁶ OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7. s. 130.

¹⁷⁷ Srov. § 1 zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání.

¹⁷⁸ § 3 zákona o některých službách informační společnosti.

¹⁷⁹ Tzv. user generated content.

tak dostal k estonským soudům, které nakonec rozhodly o odpovědnosti provozovatele serveru za zveřejněné komentáře. Společnost Delfi AS se proto obrátila se svou stížností na ESLP, ten však dal estonským soudům za pravdu. ESLP odvozuje odpovědnost provozovatele serveru z faktu, že je čistě otázkou vůle provozovatele, zda příspěvky třetích osob na svém serveru umožní, a pokud ano, musí nést odpovědnost za zveřejňovaná sdělení. Provozovatel má povinnost znát obsah svého webu a komentáře, kterými je zasahováno do základních práv jiných osob má ze svých stránek odstranit. ESLP zde zároveň zdůrazňuje požadavek alespoň minimálního stupně závažnosti zásahu do cti či dobré pověsti osoby, jako takové pak označuje tzv. nenávistné komentáře (*hate speech*).¹⁸⁰ Takto stanovená odpovědnost provozovatele serveru však samozřejmě nezbavuje odpovědnosti samotného autora výroku, poškozené osoby se mohou domáhat ochrany svých práv jak u provozovatele, tak u autora výroku. Odpovědnost provozovatele je žádoucí zejména v případech, kdy jsou anonymními či jinak blíže neidentifikovatelnými uživateli internetu šířeny difamující sdělení.

ESLP se touto otázkou dále zabýval též v obdobném případě Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt proti Maďarsku,¹⁸¹ ve kterém stěžovatelé provozující zpravodajské servery publikovali článek o postupech realitních kanceláří, se kterými již bylo vedeno řízení za porušování spotřebitelských práv. Články opět vzbudily rozsáhlou internetovou diskuzi mezi čtenáři, přičemž v sekci určené pro reakce čtenářů stěžovatelé rovněž umožňovali čtenářům nahlásit závadný obsah, zároveň však bylo na stránkách uvedeno, že komentáře nevyjadřují názory provozovatele serverů. Realitní kanceláře se u vnitrostátních soudů bránily proti hanlivým komentářům čtenářů, které byly ihned po podání žaloby odstraněny. Vnitrostátní soudy však přiznaly ochranu dobré pověsti dotčeným realitním kancelářím s odkazem na odpovědnost provozovatele za zveřejněné komentáře. ESLP v tomto případě stížnosti vyhověl, neboť shledal porušení čl. 10 Úmluvy. Komentáře sice označil za urážlivé, nicméně na internetu obvyklé, zohlednil též, že se realitní kanceláře obrátily na soudy bez předchozí výzvy stěžovatelům a ti následně komentáře okamžitě odstranili. ESLP dále zdůraznil fakt, že proti realitním kancelářím již je vedeno řízení v důsledku porušování spotřebitelských práv, a proto ani sporné komentáře již nemohly výrazně poškodit pověst kanceláří. Oproti rozhodnutí ve věci Delfi AS proti Estonsku byla tímto rozhodnutím vedle nenávistných komentářů formulována druhá kategorie internetových komentářů, které jsou jen urážlivé či vulgární, přičemž však nelze s jistotou určit předem ostrou hranici mezi

¹⁸⁰ Rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2013, ve věci Delfi AS v. Estonsko (stížnost č. 64669/09).

¹⁸¹ Rozsudek ESLP ze dne 2. 2. 2016, ve věci Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt v. Maďarsko (stížnost č. 22947/13).

nepřípustnými nenávistnými a povolenými urážlivými komentáři. Obecně byla tímto rozhodnutím stanovena čtyři vůdčí kritéria pro posuzování obdobných případů, a to kontext komentářů, opatření provozovatele směřující k předcházení a případnému odstranění závadných komentářů, odpovědnost samotného autora komentáře vedle možné odpovědnosti provozovatele a důsledky komentářů vzhledem k dotčené osobě.¹⁸²

Třetím zásadním rozhodnutím v této oblasti je rozhodnutí ze dne 7. 2. 2017, ve věci Pihl proti Švédsku, kde dal ESLP za pravdu švédským soudům, které nedovodily odpovědnost provozovatele internetového blogu za tam publikovaný komentář. V této věci, poté, co se sám stěžovatel v rámci diskuze ohradil proti jednomu z tvrzení, provozovatel celý článek odstranil ze serveru a uveřejnil na něm omluvu. I přesto se však stěžovatel obrátil na vnitrostátní soudy s odkazem na to, že měl být komentář odstraněn rychleji, ty však, s ohledem na vnitrostátní úpravu odpovědnosti provozovatele za komentáře na blogu, odpovědnost provozovatele neshledaly. Ke stejnému závěru dospěl i ESLP, který poukázal též na nižší počet čtenářů příslušné internetové stránky a s tím související malý dosah difamujícího sdělení obsaženého v komentáři. Samotný komentář dle ESLP bezesporu byl urážlivý, nedosahoval však požadované závažnosti, článek byl navíc i s komentářem obratem odstraněn a na serveru byla též uveřejněna omluva stěžovateli, ani odpovědnost za opožděné odstranění komentáře tak zde nepřipadala v úvahu.¹⁸³

Pokud jde o možnost uplatnění práva na odpověď, dodatečné sdělení a doplňující informace, zastávají české soudy konstantně názor, že tyto instituty nelze na provozovateli internetových serverů úspěšně nárokovat. Povinnost umožnit ochranu práv třetích osob prostřednictvím těchto institutů je v tiskovém a vysílacím zákoně zakotvena výslovně pro vydavatele periodického tisku a provozovatele rozhlasového a televizního vysílání a nelze ji výkladem ukládat též dalším osobám.

Tuto praxi nižších soudů potvrdil též Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích z března tohoto roku, podle kterých zpravodajské servery nelze podřadit pod definici periodického tisku dle tiskového zákona a instituty odpovědi, dodatečného sdělení či doplňující informace nelze aplikovat čistě s odkazem na podobnost médií a vnímanou potřebnost zákonné regulace. Ve svých rozhodnutích Nejvyšší soud poukazuje na specifickou internetového prostředí danou tím, že *zveřejnění obsahu informací na internetových stránkách se liší od územně omezeného šíření*

¹⁸²TYMOFEYEVA, Alla. Komentáře na internetu: Kdo ponese odpovědnost? *Výzkumné centrum pro lidská práva: Univerzita Karlova*. [online]. 18. 3. 2016. [cit. 6. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.vclp.cz/news/komentare-na-internetu-kdo-ponese-odpovednost/>.

¹⁸³ Rozhodnutí ESLP ze dne 7. 2. 2017 ve věci Pihl proti Švédsku (stížnost č. 74742/14).

takového média, jako je tiskovina, v tom, že cílem toho zveřejnění je v zásadě všudypřítomnost obsahu uvedených informací. S tímto obsahem se může okamžitě seznámit neomezený počet uživatelů internetu kdekoli na světě nezávisle na tom, zda má jeho vydavatel v úmyslu, aby tento obsah byl přístupný mimo stát jeho usazení a mimo jeho kontrolu (z rozsudku SDEU ze dne 25. října 2011 ve věci eData Advertising GmbH). Specifikem je např. i to, že informace zveřejňovaná na internetových stránkách může v jakémkoliv okamžiku podléhat škále nejrůznějších obsahových změn (zhusta případně ovlivněných i jen obtížně dohledatelným subjektem).¹⁸⁴ Nejvyšší soud dále poukazuje na to, že pokud by zákonodárce měl v úmyslu tiskový zákon vztáhnout též na oblast internetového zpravodajství, mohl tak učinit již v řadě pozměňovacích novel, které byly od účinnosti tiskového zákona přijaty.¹⁸⁵

Též v případě doplňující informace vyplývá již z důvodové zprávy zřejmý úmysl zákonodárce nevztahovat úpravu na oblast internetu, neboť úprava práv a povinností při zveřejňování informací prostřednictvím internetu by vyžadovala celospolečenskou diskuzi před tím, než by se nově nastolila koncepce regulace nových médií v ČR; tato úprava by současně překračovala problematiku tzv. radničních periodik, naopak by se dotýkala jiných celospolečenských problémů.¹⁸⁶

K tomu považuji za důležité zdůraznit, že i soudy ve svých rozhodnutích o nemožnosti aplikace tiskového zákona na prostředí internetu odkazují v rámci úvah de lege ferenda na doporučující dokumenty, které existují na evropské úrovni a které nabádají k přijetí právní úpravy zakotvující instituty ochrany práv třetích osob též v oblasti internetu. Na půdě Rady Evropy bylo již v roce 2004 přijato Doporučení Výboru ministrů č. (2004)16 o právu na odpověď v prostředí nových médií, ve kterém je odkazováno též na možnost samoregulace a dobrovolného závazku provozovatelů zpravodajských serverů toto právo dotčeným osobám poskytovat.¹⁸⁷

Také Evropská unie se ochraně práv třetích osob v oblasti internetu věnuje, úpravu nalezneme v Doporučení Evropského parlamentu a Rady č. 2006/952/ES o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp.zn. 30 Cdo 1870/2017.

¹⁸⁵ Srov. Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp.zn. 30 Cdo 1870/2017, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2018, sp.zn. 30 Cdo 2968/2017.

¹⁸⁶ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 305/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů, č. 305/2013 Dz. Dostupné v rámci databáze BECK on-line.

¹⁸⁷ Doporučení Výboru ministrů č. (2004)16, o právu na odpověď v prostředí nových médií ze dne 15. 12. 2004. [In]: Recommendations and declarations of the Committee of Ministers of the Council of Europe in the field of media and information society. *Media and Internet Division. Directorate General of Human Rights and Rule of Law*. Štrasburk, 2016. [online]. [cit. 2018-07-31]. Dostupné online z: <https://rm.coe.int/1680645b44>. s. 119-121.

evropského průmyslu audiovizuálních a on-line informačních služeb ze dne 20. 12. 2006, ve kterém je členským státům doporučováno garantovat právo na odpověď či obdobný institut pro on-line média.

Tato doporučení Rady Evropy a Evropské unii však v současné chvíli nejsou v českém právu promítnuta. V prostředí českého práva se tak nelze účinně domáhat práva na odpověď, dodatečné sdělení a doplňující informaci v on-line prostředí. Do případného přijetí zákonné úpravy, která by vycházela i z výše uvedených doporučení, však samozřejmě není dotčena možnost dotčených osob domáhat se ochrany svých práv jinými právními prostředky, jako jsou požadavek zveřejnění omluvy či konstatování neoprávněného zásahu prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti, namísto požadování uveřejnění odpovědi. V případě dodatečného sdělení, které předpokládá původní oprávněné sdělení, jehož aktualizace se oprávněné osoby domáhají, je v prostředí internetu dnes složitější cesta ochrany, neboť tento institut nemá odpovědnostní povahu a zákonná úprava by tak byla jistě na místě. Z hlediska problematiky doplňující informace, kdy zpravidla nedochází k zásahu do osobnostních práv, lze s ohledem na její účel doporučit využití možností nabízených internetem, tedy publikovat své názory a popisovat dění v zastupitelstvu ze svého pohledu na vlastním blogu či na sociálních sítích. I zde by však zvláštní zákonná úprava znamenala zajištění širšího okruhu práv třetích osob.

4. Ochrana zdroje

4.1. Základní východiska

Již jsem v této práci na několika místech zdůraznila chápání svobody slova a médií jako jednoho ze základních kamenů demokratické společnosti. Úkolem novinářů je informovat o celospolečenském dění, a především o informacích veřejného zájmu, čemuž odpovídá na druhé straně právo na informace. Při své práci jsou novináři často závislí na informacích od třetích osob, ty se však mohou bez příslibu utajení své identity, zejména v případě investigativní žurnalistiky, cítit ohroženy a zdráhat se informace poskytnout. S cílem zajistit pluralitu informací a svobodu tisku je proto v evropské právní kultuře zpravidla zajištěno právo novináře na utajení, a tedy ochranu zdroje informací, která dle konstantní judikatury ESLP, ale i našich národních soudů, patří mezi základní atributy svobody slova. V rozhodnutí ze dne 27. 3. 1996, ve věci *Goodwin v. Spojené království*, ESLP dovedl, že *ochrana zdroje informací spadá pod čl. 10 Úmluvy zakotvující svobodu slova a tisku a uvedl, že bez takové ochrany mohou být zdroje odrazeny od pomoci tisku při informování veřejnosti o záležitostech veřejného významu. V důsledku toho jeho životně důležitá veřejná role strážce („hlídacího psa“) může být zničena a schopnost tisku poskytnout přesné a spolehlivé informace může být nepříznivě ovlivněna.*¹⁸⁸ ESLP dále uvádí, že ochrana zdroje není absolutní, a i na ni se vztahují omezení čl. 10 odst. 2 Úmluvy, přednost tedy může být dána ochraně jiného převažujícího veřejného zájmu, zejména v oblasti postihování trestné činnosti, přičemž pro omezení práva na ochranu zdroje musí být dána naléhavá společenská potřeba.

Úpravu práva novinářů na ochranu zdroje nalezneme na evropské úrovni již v doporučení Evropské komise z 1. 3. 1994, ve kterém označuje ochranu zdroje za klíčový prostředek pro informování ve věcech veřejného zájmu.¹⁸⁹ Východiskem úpravy je též Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. 7 (2000) o právu novinářů neodhalit svůj zdroj informací. Tento dokument vychází ze zakotvení svobody médií v čl. 10 Úmluvy a ve své příloze upravuje sedm základních principů, které doporučuje promítnout do úpravy ochrany zdroje v členských státech. První dva principy stanoví samotné právo na ochranu zdroje, a to nejen vzhledem k novinářům, ale i vůči jiným osobám s novináři spolupracujícím, kterým je identita zdroje známa. Třetí princip se zabývá hranicemi práva na neodhalení zdroje, které jsou

¹⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 394/04, Rozsudek ESLP ze dne 27. 3. 1996, ve věci *Goodwin v. Velká Británie* (stížnost č. 17488/90).

¹⁸⁹ ROZEHNAL, Aleš. § 16 Ochrana zdroje a obsahu informací. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

dle Výboru ministrů jasně dány čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Porušení práva na ochranu zdroje se dle tohoto Doporučení má považovat za oprávněné pouze v případě, kdy veřejný zájem je v daných okolnostech závažný a dostatečně významný. Zveřejnění zdroje by tak mělo být přípustné jen, pokud neexistuje jiná alternativa jeho zjištění, případně již byly všechny alternativy příslušnými orgány provedeny, a zároveň jednoznačně převažuje legitimní zájem na odhalení oproti zájmu na utajení zdroje, tj. důvod prokazatelně závažný a odpovídající společenské potřebě. Čtvrtý princip upravuje požadavek použít v případě řízení o údajném porušení cti či dobrého jména vedeného proti novináři místo požadavku zveřejnění zdroje informací jiné důkazní prostředky, které jim národní právo umožňuje. Pátý princip tohoto Doporučení upravuje podmínky, za kterých lze odhalení zdroje požadovat, přičemž novináři mají být vždy informováni o svém právu chránit zdroj informací a o jeho mezích. Při nezákonném neodhalení zdroje pak má o případných sankcích vždy rozhodovat soud v rámci přezkoumatelného soudního řízení při zachování pravidel spravedlivého procesu dle čl. 6 Úmluvy. Při uveřejnění zdroje by pak i příslušné orgány měly mít na paměti účel institutu ochrany zdroje, a pokud to není nutné, zabránit jeho sdělení veřejnosti. Podle šestého principu by se v rámci soudního řízení neměly používat určité postupy, jejichž zřejmým cílem je obcházení práva na ochranu zdroje informací. Jedná se o zadržování korespondence novinářů, sledování novinářů a jejich činnosti, případně prohledávání jejich soukromých či redakčních prostor. Poslední sedmý princip zdůrazňuje, že výše uvedeným není dotčena vnitrostátní úprava ochrany před sebeobviňováním v trestním řízení.¹⁹⁰

V návaznosti na šestý princip je zajímavé zmínit otázkou prohlídky redakčních prostor a soukromých prostor novinářů, kterou se zabýval též ESLP. Ve svém rozhodnutí ve věci Roemen a Schmidt v. Lucembursko v souladu s výše popsáním Doporučením vyjádřil ESLP názor, že jejich přípustnost je závislá na jejich nezbytnosti. V konkrétním případě sice byl dán legitimní cíl, nicméně orgány činné v trestním řízení nevyužily všechny dostupné alternativní prostředky a provedení prohlídky tak bylo nepřípustným zásahem do svobody slova.¹⁹¹ Opět je tedy při aplikaci tohoto práva a případných výjimek z něj postupovat v souladu se zásadou proporcionality. Pokud je tedy jediným důvodem prohlídky odhalení identity utajovaného zdroje, jedná se o nezákonný postup.

¹⁹⁰ Recommendation No. R (2000)7 of the Committee of Ministers to member states on the right of journalists not to disclose their sources of information. *Council of Europe: Committee of Ministers*. [online] 8. 3. 2000. [cit. 2018-07-31] Dostupné z: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805e2fd2.

¹⁹¹ Rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 2003, ve věci Roemen a Schmidt v. Lucembursko, (stížnost č.51772/99).

4.2. Zákonná úprava

Do českého práva byla ochrana zdroje zavedena tiskovým zákonem, jehož přijetím byl institut zakotven též do vysílacího zákona. Podle § 16 tiskového zákona, resp. § 41 vysílacího zákona, platí, že *fyzická osoba nebo právnická osoba, která se podílela na získávání nebo zpracování informací pro uveřejnění nebo uveřejněných v periodickém tisku (resp. v rozhlasovém nebo televizním vysílání), má právo odepřít soudu, jinému státnímu orgánu nebo orgánu veřejné správy poskytnutí informace o původu či obsahu těchto informací a zároveň, aby nebylo toto právo obcházeno, i právo odepřít předložení nebo vydání věci, z nichž by mohl být zjištěn původ či obsah těchto informací.*¹⁹² Je třeba uvést, že pokud novinář v rámci případného soudního řízení své právo na ochranu zdroje uplatní, může se stát, že žalovaný vydavatel či provozovatel vysílání neunese důkazní břemeno, což může způsobit jeho neúspěch ve věci. K využití tohoto práva však novináře, přesněji řečeno žalovaného vydavatele či provozovatele vysílání, motivuje možnost zachovat si důvěru svých informátorů a díky tomu pokračovat ve své novinářské práci. Svému informátorovi se novinář, resp. vydavatel či provozovatel vysílání, může též smluvně zavázat, že zachová mlčenlivost ohledně jeho totožnosti.

Zákonná úprava dále uvádí, že právem na ochranu zdroje nejsou narušeny povinnosti nenadržovat pachateli trestného činu, předat či případně oznámit trestný čin. Nadto dle tiskového zákona též tímto právem není dotčena povinnost vydavatele sdělit správci daně jméno a bydliště, případně název a sídlo objednatele inzerátu uveřejněného pod značkou.¹⁹³ Vysílací zákon přitom na povinnosti stanovené daňovým právem výslovně neodkazuje.

Právo utajovat svůj zdroj informací přísluší tedy všem, kdo se podílejí na získávání či zpracování informací, přísluší tedy nejen zaměstnancům vydavatele, ale i korespondentům, rešeršérům a samotnému vydavateli, ale i samostatně působícím novinářům, kteří přispívají např. na základě smlouvy o dílo.¹⁹⁴ Považuji za důležité zdůraznit, že se jedná o právo, nikoliv o povinnost svůj zdroj nezveřejnit. Potřebu chránit zdroj informací, který chce zůstat utajen, však samotní novináři vnímají silně, neboť je obsažen i v rámci samoregulačního Etického kodexu závazného pro členy Syndikátu novinářů ČR, z.s.¹⁹⁵, a to v čl. 3 písm. b), podle kterého

¹⁹² § 16 odst. 1, 2 tiskového zákona, obdobně § 41 odst. 1, 2 vysílacího zákona.

¹⁹³ § 16 odst. 4 tiskového zákona.

¹⁹⁴ HERCZEG, Jiří. *K právu novinářů nezveřejňovat své informační zdroje*. Právní rozhledy. 2011, č. 10, s. 343-350. ISSN 1210-6410.

¹⁹⁵ Ten však vyzývá k jeho dodržování všechny novináře, bez ohledu na jejich členství v Syndikátu.

je v případě utajení zdroje novinář *povinen zachovat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže.*¹⁹⁶

Ze zákonného znění institutu ochrany zdroje vyplývá, že novinář je sice oprávněn ponechat zdroj svých informací v utajení, nicméně není zbaven své povinnosti vypovídat jako svědek v případném trestním či občanském soudním řízení. V rámci svědecké výpovědi a v případě konkrétně směřovaných otázek pak již smí své právo na utajení zdroje uplatnit a výpověď v této části odepřít, ohledně ostatních okolností je však povinen vypovídat za stejných podmínek jako jakýkoliv jiný svědek, jinak by se dopustil trestného činu křivé výpovědi.¹⁹⁷

Zákonná úprava vylučuje možnost odvolávat se práva na ochranu zdroje informací, pokud by se konkrétní osoba takovým jednáním dopustila trestných činů nadřování,¹⁹⁸ nepřekážení trestného činu¹⁹⁹ a neoznámení trestného činu.²⁰⁰ Ve skutkových podstatách trestných činů nepřekážení a neoznámení trestného činu jsou přitom jmenovány jen vybrané závažné trestné činy, ve vztahu ke kterým se lze trestného činu nepřekážení či neoznámení trestného činu dopustit. V obou případech tedy lze toto omezení práva chránit zdroj informací považovat za proporcionální, sledující převažující veřejný zájem.

U trestného činu nadřování někteří autoři polemizují o důvodnosti jeho zařazení do tiskového zákona jako výjimky z práva utajit zdroj informací.²⁰¹ Podstatou tohoto trestného činu je totiž aktivní pomoc pachatelů, zatímco účelem ochrany zdroje je podpořit investigativní činnost novinářů. Vždy je proto nutné v konkrétním případě zkoumat zavinění osoby obviněné ze spáchání trestného činu nadřování. Z již zmiňovaného rozhodnutí ESLP ve věci Goodwin v. Velká Británie pak vyplývá, že *soud nemůže dovést úmysl novinářů jen z toho, že nechtějí odtajnit zdroj, na což mají nejen zákonné, ale i ústavní právo dle čl. 10 Evropské úmluvy.*²⁰²

Pokud by byl novinář stíhán pro trestný čin nadřování, nevztahuje se na něj již zákaz odnětí věci stanovený v § 16 odst. 2 tiskového zákona, resp. § 41 odst. 2 vysílacího zákona, což může vést k účelovému trestnímu stíhání novinářů čistě s cílem poznat zdroj informací. Tak se tomu stalo například v případě trestního stíhání novinářky Sabiny Slonkové a Jiřího Kubíka

¹⁹⁶ Čl. 3 písm. b) Etického kodexu Syndikátu novinářů ČR, z.s.

¹⁹⁷ HERCZEG, Jiří. *K právu novinářů nezveřejňovat své informační zdroje*. Právní rozhledy. 2011, č. 10, s. 343-350. ISSN 1210-6410.

¹⁹⁸ § 366 trestního zákoníku.

¹⁹⁹ § 367 trestního zákoníku.

²⁰⁰ § 368 trestního zákoníku.

²⁰¹ CHALOUPKOVÁ, Helena. § 16 [Ochrana zdroje a obsahu informací]. In: CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006, s. 49. ISBN 80-7179-450-3.

²⁰² BARTOŇ, Michal. *K některým problematickým aspektům odpovědnosti vydavatelů a novinářů za obsah tisku v právu ČR*. Právní rozhledy. 2003, č. 12, s. 615 – 621. ISSN 1210-6410.

v roce 2000. Obvinění byli záhy omilostněni prezidentem republiky, nicméně sami trvali na pokračování trestního stíhání. To bylo následně zastaveno s tím, že nebyl spáchán trestný čin.²⁰³

Stěžejním rozhodnutím Ústavního soudu v otázce ochrany zdroje informací je náleze ze dne 27. 9. 2005, sp.zn. I. ÚS 394/04, který byl vydán ve věci ústavní stížnosti novináře a scénáristy, kterému byla pro neuveřejnění zdroje, nepřímého svědka vraždy, uložena pořádková pokuta ve výši 40.000 Kč. V tomto rozhodnutí Ústavní soud jednak zdůraznil odvozenost institutu ochrany zdroje od ústavně i mezinárodně zakotveného práva na svobodu slova a též jeho schopnost přispět k novinářské činnosti, kdy dle Ústavního soudu novináři *běžně závisí na ne-novinářích kvůli přísunu informací o otázkách veřejného zájmu. Někteří jednotlivci [...] poskytují tajné nebo citlivé informace, spoléhající se na žurnalisty, že je poskytnou národnímu nebo mezinárodnímu publiku, aby dosáhli publicity a podnítili veřejnou diskusi. V mnoha případech je anonymita zdroje předběžnou podmínkou, na základě níž je informace poskytována od zdroje k novináři; to může být motivováno např. strachem z prozrazení, který by mohl nepříznivě ovlivnit fyzickou bezpečnost nebo jistotu pracovního místa informátora.*²⁰⁴ Ústavní soud se zde ztotožnil se závěry ESLP, který rovněž považuje informace od členů společnosti za základ investigativní žurnalistiky. V případech, kdy je informace o zdroji informací významná pro trestní řízení, je pak vždy třeba provést test proporcionality a zhodnotit, zda veřejný zájem převažuje nad právem novináře. Ústavní soud v tomto rozhodnutí též přiznal interpretační povahu Doporučení č. 7(2000) Výboru ministrů Rady Evropy, zmiňovanému výše, podle kterého mají orgány činné v trestním řízení nejprve zvážit všechny alternativy, než budou po novináři požadovat odhalení jeho zdroje. Z tohoto rozhodnutí tedy vyplývá, že až na odůvodněné a dostatečně závažné výjimky nelze po novináři požadovat odhalení svého zdroje.

Požadavek proporcionality a potřebnost provést nejprve alternativní způsoby zjištění požadované informace Ústavní soud judikoval též v novějším rozhodnutí ze dne 11. 9. 2012, sp.zn. II. ÚS 1375/11, ve kterém uvádí, že *bylo v daném směru základní, zda policejní orgán vyčerpал možnosti zjištění manipulace s předmětným výtiskem zprávy předtím, než se rozhodl přikročit k zásahu do jejího práva na ochranu novinářského zdroje. Jinými slovy, orgány veřejné moci mají vždy povinnost vyčerpат všechny ostatní možnosti předtím, než se rozhodnou zasáhnout do základních práv a svobod kohokoliv.* Současně však zdůrazňuje, že *ani právo na*

²⁰³ BARTOŇ, Michal. *K některým problematickým aspektům odpovědnosti vydavatelů a novinářů za obsah tisku v právu ČR.* Právní rozhledy. 2003, č. 12, s. 615 – 621. ISSN 1210-6410.

²⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp.zn. I. ÚS 394/04.

*ochranu novinářského zdroje jako součást základního práva na informace nemá absolutní přednost před jinými základními právy a svobodami jiných, resp. před legitimně veřejně chráněnými zájmy.*²⁰⁵

Na rozdíl od ostatních institutů ochrany práv třetích osob, kterými jsem se v této práci zabývala se domnívám, že v případě ochrany zdroje by bylo možné úpravu vztáhnout též do oblasti nových médií, přestože i zde platí, že je úprava zakotvena výslovně pro periodický tisk a rozhlasové a televizní vysílání. Jak vyplývá z judikatury ESLP i českého Ústavního soudu, právo na ochranu zdroje je obsaženo v samotném právu na svobodu projevu, jedním ze základních politických práv v demokratickém právním státě nezbytných. Pokud je tedy v rámci internetového serveru prováděna kvalitní investigativní žurnalistika, jistě by bylo v rozporu se všemi výše uvedenými hodnotami, kdyby se v takovém případě právo utajit svůj zdroj na novináře nevztahovalo. Bylo by samozřejmě na uvážení soudů, zda by se vydali cestou pozitivněprávní či přirozenoprávní.

²⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp.zn. II. ÚS 1375/11.

Závěr

Cílem této práce bylo poskytnout souhrnný přehled institutů poskytujících ochranu práv třetích osob v mediálním prostředí, a to konkrétně institutů zakotvených v tiskovém a vysílacím zákoně. Za účelem vytvoření práce, která umožní čtenáři komplexně pochopit instituty práva na odpověď, dodatečného sdělení, doplňující informace a práva na ochranu zdroje, se proto úvodní kapitola této práce věnovala hodnotovým, ústavním východiskům této úpravy, kdy byly detailně rozebrány právo na ochranu osobnosti a svoboda slova a právo na informace. Tato základní práva byla analyzována z hlediska úpravy v mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách i z hlediska národních ústavních předpisů. S ohledem pak na to, že právo na ochranu osobnosti se v mediálním prostředí nezdá dostávat do konfliktu se svobodou projevu, nabízí kapitola též výklad o testu proporcionality, který si osvojila většina evropských států pro posuzování případů kolize základních lidských práv a svobod.

Druhá kapitola této práce se blíže věnuje konkrétní úpravě ochrany práv třetích osob v mediálním prostředí. Nejprve byla představena významná rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, na kterých je demonstrován vývoj přístupu evropské právní kultury v případě střetů práv na ochranu osobnosti se svobodou slova. Kapitola obsahuje též detailní rozbor tzv. Axel Springer testu, který vyvinul Evropský soud pro lidská práva a který převzal i náš Ústavní soud. Zde je též popsán rozdíl mezi odpovědností za tzv. skutková tvrzení, hodnotící soudy a tzv. hybridní výroky. Nebyly opomenuty ani další činnost Rady Evropy a právní předpisy Evropské unie související s tématem této práce.

V druhé části této kapitoly je pak popsána úprava ochrany osobnosti v občanském zákoníku, která je postavena především na zachování cti a důstojnosti člověka. Kapitola proto obsahuje vymezení těchto termínů i podmínky odpovědnosti za zásahy do osobnostních práv, ať již prostřednictvím skutkových tvrzení, anebo nepřiměřené kritiky. Stručný výklad byl poskytnut též k problematice ochrany jména a pseudonymu, která byla oproti předchozí úpravě starého občanského zákoníku vyčleněna z části věnující se ochraně osobnosti. Nechybí ani související judikatura Ústavního soudu, který kategorizoval různé stupně ochrany poskytované různým členům společnosti v závislosti na jejich postavení. V rámci pojednání o způsobech ochrany dotčených osob je též poukázáno na rozhodnutí Ústavního soudu k chápání předběžného opatření ukládajícího nepublikovat určité zprávy zasahujícího do svobody projevu jako cenzury sui generis. Pro přiblížení způsobů ochrany jména je zde též rozebrán případ nedávného sporu poslance Tomia Okamury ohledně komolení jeho jména v člancích časopisu Reflex.

Závěrečná část druhé kapitoly pak popisuje koncept odpovědnosti za sdělení publikovaná v periodickém tisku či v rozhlasovém a televizním vysílání, kdy s výjimkou reklamních sdělení zákony zakotvují objektivní odpovědnost vydavatele, resp. provozovatele vysílání. Z rozhodnutí Ústavního soudu pak vyplývá možnost uplatňovat nároky na ochranu osobnosti vedle zvláštních institutů poskytovaných mediálními zákony.

Třetí kapitola se již věnuje samotným institutům ochrany práv třetích osob podle tiskového a vysílacího zákona. Nejprve je představen institut odpovědi, který vychází z prvorepublikového práva na opravu, dále právo na dodatečné sdělení, podporující zásadu presumpce nevinny, a konečně právo na doplňující informaci, jehož cílem je zajištění svobodné soutěže politických sil na úrovni územních samosprávných celků prostřednictvím podpory objektivní a vyváženosti sdělení uveřejňovaných v radničních novinách. Kapitola odkazuje jak na mezinárodní dokumenty, které stály vzorem současné úpravě, tak samozřejmě na zákonná ustanovení. Jsou zde tedy obsaženy základní charakteristiky jednotlivých institutů, mechanismus jejich uplatnění u vydavatele či provozovatele vysílání, a to včetně výjimek, kdy tyto nejsou povinni žádosti o uveřejnění odpovědi, dodatečného sdělení či doplňující informace vyhovět. Rovněž je zde popsán případný postup v řízení před soudy. Tato kapitola je zároveň doplněna o související rozhodnutí Nejvyššího soudu, ve kterých je obsažen výklad konkrétních ustanovení a podmínek pro uplatnění jednotlivých institutů. Závěrem kapitoly je pak poukázáno na neexistenci zákonné úpravy specifické ochrany práv třetích osob v oblasti on-line médií, jejichž vliv v posledních letech stále narůstá. V souvislosti s tím jsou představena též rozhodnutí Nejvyššího soudu z počátku tohoto roku, která potvrzují stávající judikaturu soudů nižších stupňů, podle kterých nelze instituty zakotvené v tiskovém a vysílacím zákoně na oblast internetu vztahovat.

Poslední, čtvrtá, kapitola se věnuje institutu ochrany zdroje, který je odvozeně chápán jako součást práva na svobodu projevu, a tak i jako jeden ze základních principů demokratické společnosti, neboť umožňuje pluralitu informací a svobodnou činnost médií. Kapitola opět odkazuje na mezinárodní dokumenty, zákonnou úpravu tiskového a vysílacího zákona i rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu, a to zejména v oblasti rozhodování o přípustnosti zásahu do práva novináře na utajení zdroje svých informací a o hranicích tohoto práva.

Zakotvení specifických institutů ochrany práv třetích osob v tiskovém a vysílacím zákoně reflektuje zvláštnosti mediálního prostředí a jedná se o prostředky, které jistě mají v demokratickém státě své místo. Z detailního rozboru platné právní úpravy lze uzavřít, že je současnými právními instituty právům třetích osob poskytována v prostředí tradičních médií

dostatečná ochrana. Oprávněným osobám je umožněno účinně hájit svá práva, ať již u vydavatele a provozovatele vysílání, či případně u soudu v rámci civilního řízení. Oproti tomu pro oblast nových médií zatím žádná specifická právní úprava obdobná právu na odpověď, dodatečnému sdělení či doplňující informaci neexistuje. Zde považuji za důležité vést celospolečenskou diskuzi ohledně potřebné míry regulace internetu s cílem nalézt řešení, které zakotví ochranu práv třetích osob za současného respektování specifik tohoto dynamického média.

Do budoucna by bylo zajímavé provést komparaci s úpravou ochrany práv třetích osob v sousedních zemích, a to zejména ve Spolkové republice Německo, jejíž právní úprava byla do značné míry vzorem české úpravě. Za porovnání by stála jistě i úprava na Slovensku, které má dodnes vedle práva na odpověď a dodatečné sdělení zachované i právo na opravu.

Seznam zkratek

ČSFR – Česko slovenská federativní republika.

ESLP – Evropský soud pro lidský práva.

GDPR – Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679, obecné nařízení o ochraně osobních údajů.

Listina – Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

LZPEU – Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02).

o.s.ř. – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

OZ, občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Radniční noviny – periodický tisk územního samosprávného celku dle § 3 písm. g) zákona č. 46/2000 Sb., tiskový zákon.

Starý občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Starý tiskový zákon – zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích

Tiskový zákon – zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Vysílací zákon – zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BARTOŇ, Michal. *K některým problematickým aspektům odpovědnosti vydavatelů a novinářů za obsah tisku v právu ČR*. Právní rozhledy. 2003, č. 12, s. 615 – 621. ISSN 1210-6410.
- BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu ČR*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-367-x.
- BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1.
- DOLEŽÍLEK, Jiří. *Právo na odpověď a na dodatečné sdělení podle nového tiskového zákona*. Právní rozhledy. 2000, č. 10, s. 430 – 440. ISSN 1210-6410.
- DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA, Michaela ZUKLÍNOVÁ a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: Obecná část*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-326-5.
- FOREJTOVÁ, M. In KLÍMA, K. a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 2. díl. 2. vydání*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.
- HERCZEG, Jiří. *K právu novinářů nezveřejňovat své informační zdroje*. Právní rozhledy. 2011, č. 10, s. 343-350. ISSN 1210-6410.
- HERCZEG, Jiří. *Případ Caroline von Hannover – zveřejnění fotografií ze soukromí prominentů*. Právní rozhledy. 2004, č. 23, s. 877 – 880. ISSN 1210-6410.
- CHALOUPKOVÁ, Helena. *Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku (tiskový zákon) a předpisy související. 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-450-3.

- CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-143-7.
- KARACA, Kayhan. *Guarding the watchdog: the Council of Europe and the media*. Strasbourg: Council of Europe, 2003. ISBN 92-871-5249-7.
- KOSAŘ, David. *Ústavní právo: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-664-8.
- MORAVEC, Ondřej. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013. Student (Leges). ISBN 978-80-87576-52-6.
- OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.
- PAVLÍČEK, Václav, Ján GRONSKÝ, Jiří HŘEBEJK, et al. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-084-0.
- POUPEROVÁ, Olga. *Institucionální aspekty regulace médií*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-335-8.
- ROZEHNAL, Aleš. *Mediální právo*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7380-549-4.
- SCHMAHL, Stefanie a Marten BREUER. *The Council of Europe: its law and policies*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2017. ISBN 978-0-19-967252-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

- Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva. *Rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012 ve věci č.40660/08 a 60641/08 - Von Hannover proti Německu (č. 2)*. [online]. [cit. 2018-07-10] Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-169309>.
- Doporučení Výboru ministrů č. (2004)16, o právu na odpověď v prostředí nových médií ze dne 15. 12. 2004. [In]: *Recommendations and declarations of the Committee of Ministers of the Council of Europe in the field of media and information society*. Media and Internet Division. Directorate General of Human Rights and Rule of Law. Štrasburk, 2016. [online]. [cit. 2018-07-31]. Dostupné online z: <https://rm.coe.int/1680645b44>.
- Evropská audiovizuální observatoř. *Ministerstvo kultury České republiky*. [online]. [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/evropska-audiovizualni-observator-535.html>.
- ONDŘEJOVÁ, Eva. Desetiletá cesta od rozsudku Von Hannover 1 k rozsudku Von Hannover 3. *Bulletin advokacie*. [online]. 9. 1. 2015. [cit. 2018-07-10] ISSN 1805-8280. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/desetileta-cesta-od-rozsudku-von-hannover-1-k-rozsudku-von-hannover-3>.
- Recommendation No. R (2000)7 of the Committee of Ministers to member states on the right of journalists not to disclose their sources of information. *Council of Europe: Committee of Ministers*. [online] 8. 3. 2000. [cit. 2018-07-31] Dostupné z: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805e2fd2.
- Rezoluce Výboru ministrů (74)26 ze dne 2. 7. 1974. [In]: *Recommendations and declarations of the Committee of Ministers of the Council of Europe in the field of media and information society*. Media and Internet Division. Directorate General of Human Rights and Rule of Law. Štrasburk, 2016. [online]. [cit. 2018-07-25]. Dostupné online z: <https://rm.coe.int/1680645b44>.

- ROZEHNAL, Aleš. § 4 Odpovědnost za obsah periodického tisku. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-24]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 10 Odpověď. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 11 Dodatečné sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 11a Doplnující informace. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 12 Podávání a náležitosti žádosti o uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 13 Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 14 Uplatnění práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení u soudu. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 15 Výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď a dodatečné sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

- ROZEHNAL, Aleš. § 15a Forma žádosti o uveřejnění doplňující informace. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 16 Ochrana zdroje a obsahu informací. In: ROZEHNAL, Aleš. Tiskový zákon: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO46_2000CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 35 Právo na odpověď. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 36 Dodatečné sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 37 Podávání a náležitosti žádosti o uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 38 Podmínky uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 39 Uplatnění práva na uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení u soudu. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

- ROZEHNAL, Aleš. § 40 Výjimky z povinnosti uveřejnit odpověď a dodatečné sdělení. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- ROZEHNAL, Aleš. § 41 Ochrana zdroje a obsahu informací. In: ROZEHNAL, Aleš. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2018-7-26]. ASPI_ID KO231_2001CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
- SOKOL, Tomáš. Tiskový zákon – deset let účinnosti. *Právní rádce* [online]. 24. 3. 2010 [cit. 2018-07-30]. ISSN 1210-4817. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-41717760-tiskovy-zakon-deset-let-ucinnosti>.
- TYMOFEYEVA, Alla. Komentáře na internetu: Kdo ponese odpovědnost? *Výzkumné centrum pro lidská práva: Univerzita Karlova*. [online]. 18. 3. 2016. [cit. 6. 8. 2018]. Dostupné z: <https://www.vclp.cz/news/komentare-na-internetu-kdo-ponese-odpovednost/>.
- Události: Častolovice v exekuci. In: *Česká televize* [online]. 30. 7. 2018 [cit. 2018-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097181328udalosti/218411000100730/video/635198>.

Seznam použitých právních předpisů

Vnitrostátní předpisy

- Zákon č. 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
- Zákon č. 40/1964, občanský zákoník.
- Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích.
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.
- Zákon č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 57/2004 Sb.m.s., o Evropské úmluvě o přeshraniční televizi.
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání.
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 305/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů, č. 305/2013 Dz.
- Sněmovní tisk 138, vládní návrh zákona o zpracování osobních údajů, předložený dne 28. 3. 2018.

Předpisy Evropské unie

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 89/552/EHS ze dne 3. 10. 1989, o audiovizuálních mediálních službách (Směrnice o televizi bez hranic).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. 6. 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu
- Doporučení Evropského parlamentu a Rady č. 2006/952/ES ze dne 20. 12. 2006, o ochraně nezletilých osob a lidské důstojnosti a o právu na odpověď v souvislosti s konkurenceschopností evropského průmyslu audiovizuálních a on-line informačních služeb.
- Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/13/EU ze dne 10. 3. 2010, o audiovizuálních mediálních službách
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679, obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR)

Ostatní předpisy

- Všeobecná deklarace lidských práv, schválena Valným shromážděním OSN dne 10. 12. 1948.
- Doporučení Výboru ministrů č. (74)26 ze dne 2. 7. 1974, o právu na odpověď.
- Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. 7 (2000) o právu novinářů neodhalit svůj zdroj informací.
- Stanovisko Benátské komise Rady Evropy, CDL-AD (2004)011.
- Doporučení Výboru ministrů č. (2004)16 o právu na odpověď v prostředí nových médií.
- Etický kodex Syndikátu novinářů ČR, z.s, ze dne 18. 6. 1998.

Seznam použité judikatury

Evropský soud pro lidská práva

- Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, ve věci Lingens proti Rakousku (stížnost č. 9815/82).
- Rozsudek ESLP ze dne 24. 11. 1993, ve věci Informationsverein Lentia proti Rakousku (stížnosti č. 13914/88, 15041/89, 15717/89, 15779/89 a 17207/90).
- Rozsudek ESLP ze dne 27. 3. 1996, ve věci Goodwin v. Velká Británie (stížnost č. 17488/90).
- Rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2001, ve věci Jerusalem proti Rakousku (stížnost č. 26958/95).
- Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 2001, ve věci K. a T. proti Finsku (stížnost č. 25702/94).
- Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 2001, ve věci Feldek proti Slovensku (stížnost č. 29032/95).
- Rozsudek ESLP ze dne 25. 2. 2003, ve věci Roemen a Schmidt v. Lucembursko, (stížnost č.51772/99).
- Rozsudek ESLP ze dne 24. 6. 2004, ve věci Von Hannover I (stížnost č. 59320/00).
- Rozsudek ESLP ze dne 6. 10. 2009, ve věci Kuliś a Różycki proti Polsku, (stížnost č. 27209/03).
- Rozsudek ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci Von Hannover II (stížnosti č.40660/08 a 60641/08).
- Rozsudek ESLP ze dne 7. 2. 2012, ve věci Axel Springer AG proti Německu (stížnost č. 39954/08).
- Rozsudek ESLP ze dne 19. 9. 2013, ve věci Von Hannover III (Stížnost č. 8772/10).
- Rozsudek ESLP ze dne 10. 10. 2013, ve věci Delfi AS v. Estonsko (stížnost č. 64669/09).
- Rozsudek ESLP ze dne 23. 4. 2015, ve věci Morice proti Francii (stížnost č. 29369/10).
- Rozsudek ESLP ze dne 2. 2. 2016, ve věci Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete a Index.hu Zrt v. Maďarsko (stížnost č. 22947/13).
- Rozsudek ESLP ze dne 7. 2. 2017 ve věci Pihl proti Švédsku (stížnost č. 74742/14).

Ústavní soud ČR

- Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp.zn. Pl. ÚS 4/94.
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp.zn. IV. ÚS 154/97.
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp.zn. Pl. ÚS 36/01.
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2002, sp.zn. III. ÚS 567/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. III. ÚS 73/02.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp.zn. I. ÚS 367/03.
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2005, sp.zn. 146/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 394/04.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp.zn. I. ÚS 453/03.
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05.
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp.zn. II. ÚS 468/03.
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10.
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp.zn. I. ÚS 1586/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp.zn. II. ÚS 1375/11.
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2014, sp.zn. IV. ÚS 1511/13.
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13.
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2015, sp. zn. II. ÚS 577/13.
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp.zn. I. ÚS 750/15.
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 9. 2017, sp.zn. I. ÚS 1041/17.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2017, sp.zn. II. ÚS 2843/17.

Nejvyšší soud ČR

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2004, č.j. 30 Cdo 1525/2004-68.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 861/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp.zn. 30 Cdo 2711/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 2072/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp.zn. 30 Cdo 4629/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp.zn. 30 Cdo 2159/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2009, sp.zn. 30 Cdo 2740/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2012, sp.zn. 30 Cdo 2384/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3312/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5262/2016.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2018, sp.zn. 30 Cdo 2968/2017.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp.zn. 30 Cdo 1870/2017.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 3689/2017.

Rozhodnutí soudů nižšího stupně

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 1994, sp. zn. 3 Co 16/94.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2016, sp. zn. 22 Co 173/2016.

Seznam ostatních zdrojů

- Databáze rozhodnutí Nejvyššího soudu. Dostupné on-line na adrese:
http://www.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/WebSpreadSearch
- Přednáška JUDr. Veroniky Křesťanové, Dr., z předmětu *Mediální právo*, konaná dne 20. 3. 2018 na Právnické fakultě Univerzity Karlovy.
- Přednáška JUDr. PhDr. Marka Antoše, LL.M., Ph.D., z předmětu *Předstátnicová výuka z ústavního práva, Lidskoprávní otázky*, konaná na Právnické fakultě Univerzity Karlovy dne 26. 4. 2018.

Ochrana práv třetích osob podle tiskového, potažmo vysílacího zákona (odpověď, dodatečné sdělení, doplňující informace) a ochrana zdroje

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje zvláštním institutům ochrany práv třetích osob zakotveným v mediálním právu České republiky. Cílem je poskytnout komplexní přehled o institutech práva na odpověď, dodatečného sdělení, doplňující informace a ochrany zdroje. Práce proto představuje hodnotová východiska jejich úpravy, charakteristiku jednotlivých institutů, podmínky jejich uplatnění oprávněnými osobami a případné uplatnění těchto práv u soudu.

Text práce je rozdělen do čtyř kapitol, přičemž úvodní kapitola se věnuje ústavnímu zakotvení základních lidských práv na ochranu osobnosti a svobodě slova, a to včetně jejich úpravy obsažené v mezinárodních smlouvách. Kapitola rozebírá též tzv. test proporcionality, který soudy provádějí v případě posuzování kolize dvou základních práv.

Druhá kapitola se věnuje pramenům úpravy ochrany osobnosti v mediálním prostředí, přičemž jsou představena stěžejní rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, zejm. případy Von Hannover proti Německu a Axel Springer proti Německu. Kapitola popisuje též úpravu na úrovni Evropské unie i doporučující stanoviska Rady Evropy. V druhé části se pak již blíže věnuje úpravě ochrany osobnosti v českém právu a specifikům odpovědnosti v mediálním prostředí.

Třetí kapitola rozebírá konkrétně instituty práva na odpověď, dodatečného sdělení a doplňující informace, obsahuje jejich zákonné charakteristiky i výklad provedený v rozhodnutích Nejvyššího soudu České republiky. Věnuje se též podmínkám úspěšného uplatnění těchto institutů oprávněnými osobami. Část této kapitoly je rovněž věnována nemožnosti uplatnění uvedených specifických prostředků mediálního práva v oblasti internetu v České republice.

Závěrečná kapitola představuje úpravu práva novináře na utajení zdroje svých informací, které je v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva chápáno jako integrální součást svobody projevu v demokratických právních státech. Kapitola opět odkazuje na mezinárodní i vnitrostátní úpravu a za pomoci judikatury představuje hranice uplatnění tohoto práva.

Klíčová slova: ochrana osobnosti, právo na odpověď, dodatečné sdělení, doplňující informace, ochrana zdroje

The Protection of rights of third persons under the Press Act and the Broadcasting Act (reply, supplementary statement, supplementary information) and protection of sources

Abstract

The diploma thesis is concerned with specific legal instruments for protection of rights of third persons introduced by the media law in the Czech Republic. The aim is to provide a complex overview of the right to reply, supplementary statement, supplementary information and protection of sources. In order to do so, this thesis introduces the value basis of the legislation, characterizes all these instruments and the conditions under which they might be claimed and describes possible exercise of these rights in court.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter is focused on the constitutional background of the basic human rights of protection of personality as well as on the freedom of expression, including their legal base in international treaties. This chapter also describes the so-called proportionality test, which is used by the courts in cases where two basic human rights collide with each other.

The second chapter deals with the sources for legislation regarding the protection of personality under Czech media law. The most significant rulings of the European Court of Human Rights are introduced in this chapter, i.e. the case of *Von Hannover v. Germany* and the case of *Axel Springer AG v. Germany*. This chapter is also concerned with the legislation of the European Union and resolutions of the Council of Europe regarding the respective matter. The second part of this chapter is focused on Czech legislation regarding the protection of personality and also describes the specifics of reliability under the Press Act and the Broadcasting Act.

The third chapter is concerned with the specific legal instruments of the right to reply, supplementary statement and supplementary information. It includes the characteristics of these rights and the interpretation provided in the rulings of the High Court of the Czech Republic. This chapter also covers the conditions for successful application of these rights by the entitled persons. A part of this chapter is describing the impossibility of application of these specific legal instruments of Czech media law in the internet environment.

The final chapter introduces the right of journalists to protect their sources which is an integral part of freedom of speech in modern democracies according to the European Court of Human Rights. This chapter also points out the international as well as local legislation and with the help of judicial rulings explains the boundaries of this right.

Keywords: protection of personality, right to reply, supplementary statement, supplementary information, protection of sources